

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол №2 від „28”лютого 2024 р.

Ф-КДМ-3

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ

Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти
та управління закладами освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

ВИВЧЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ
ІЗ ДІТЬМИ У КОНТЕКСТІ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

ЯКОБ САБІНА СТЕЛЛА ЕЛЕКІВНА

Студентка ІV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Спеціальність: Дошкільна освіта

Рівень вищої освіти: Бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 30 серпня 2023р.

Науковий керівник:

Гаврилюк Ілона

Юліївна

старший викладач

Завідувач кафедри:

Біда Олена Анатоліївна,

доктор пед.

наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2024
року

Протокол № _____ / 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол №2 від „28” лютого 2024 р.

Ф-КДМ-3

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти
та управління закладами освіти

Кваліфікаційна робота

ВИВЧЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ
ІЗ ДІТЬМИ У КОНТЕКСТІ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

Рівень вищої освіти: Бакалавр

Виконавець: студентка IV-го курсу

Якоб Сабіна Стелла Елеківна

освітня програма: 012 Дошкільна освіта

спеціальність: Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Гаврилюк Ілона Юліївна**
старший викладач

Рецензент: **Греба Ілдіко Золтанівна**
старший викладач

Берегове
2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол №2 від „28” лютого 2024 р.

Ф-КДМ-3

Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

**Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatás-
és Intézményvezetés Tanszék**

**A GYERMEKBÁNTALMAZÁS ÉS A SZÜLŐI NEVELŐI
ATTITÚD ÖSSZEFÜGGÉSEINEK VIZSGÁLATA**

Szakedolgozat

Készítette: Jakab Szabina Stella

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 012 Óvodapedagógia

Témavezető: Gávriljuk Ilona

adjunktus

Recenzens: Greba Ildikó

adjunktus

Beregszász – 2024

Зміст

Вступ	6
1. Визначення жорстокого поведження з дітьми	8
1.1. Фізичне насильство	9
1.2. Емоційне насильство	12
1.3 Сексуальне насильство	14
1.4 Фізичне нехтування	17
1.5 Емоційне нехтування	18
1.6. Можливі місця жорстокого поведження з дітьми поза сім'єю ..	20
1.7 Розпізнавання жорстокого поведження з дітьми та її ознаки.....	21
1.8 Запобігання жорстокого поведження з дітьми.....	23
2.Стилі та моделі сімейного виховання	25
2.1 Моделі сімейного виховання дітей.....	25
2.2 Стилі сімейного виховання та їх класифікація	28
3. Вивчення зв'язку жорстокого поведження із дітьми у контексті сімейного виховання у батьків дітей дошкільного віку в Угорщині та на Закарпатті	34
3.1 Зрівняльний аналіз стилів сімейного виховання серед батьків дітей дошкільного віку в Угорщині та на Закарпатті.....	37
3.2 Зрівняльний аналіз «Ставлення батьків до жорстокого поведження з дітьми» в процесі виховання в Угорщині та на Закарпатті.....	41
3.3 Висновки, зроблені в результаті дослідження, і доведення гіпотез	57
Висновок	60
Резюме	62
Використана література	64
Додаток	

Tartalomjegyzék

Bevezető	6
1. A gyermekbántalmazás meghatározása	8
1.1. A fizikai bántalmazás	9
1.2. Az érzelmi bántalmazás	12
1.3. A szexuális bántalmazás	14
1.4. A fizikai elhanyagolás	17
1.5. Az érzelmi elhanyagolás	18
1.6. A családon kívüli gyermekbántalmazások lehetséges helyszínei	20
1.7. A gyermekbántalmazás felismerése és gyanújelei	21
1.8. A gyermekbántalmazás megelőzése	23
2. Szülői nevelési stílusok és modellek	25
2.1. A gyermeknevelés modelljei	25
2.2. A szülői nevelési stílusok és felosztásaik	28
3. A gyermekbántalmazás és a szülői nevelési attitűd összefüggéseinek vizsgálata a kárpátaljai és magyarországi kisgyermekes szülők körében	34
3.1. Kárpátaljai és magyarországi kisgyermekes szülők nevelési stílusvizsgálata és eredményeinek összehasonlító elemzése	37
3.2. Kérdőíves vizsgálat „A gyermekbántalmazás értelmezése a nevelés összefüggéseiben” összehasonlító elemzése	41
3.3. A vizsgálatból levont következtetések és a hipotézisek bizonyítása.	57
Összegzés	60
Rezümé (ukrán nyelven)	62
Felhasznált irodalom	64
Mellékletek	

Bevezető

„Aki különbséget tud tenni arcul-legyintés és ökölcsapás között, az már tudja, mi a gyermekek elleni erőszak.” (Henry Kempe).

A gyermekbántalmazásról szóló feljegyzések már az ókortól megtalálhatók a történelemben, viszont a társadalmi változások szükségessé teszik, a problémára történő figyelemfelhívást. Míg a történelem során szinte természetes folyamatként jelent meg a gyermekbántalmazás valamely formája, addig a mai modern társadalmi normákba a gyermekek felé irányuló agresszív tevékenység nem fér bele. A mai társadalomban a gyermekbántalmazás egy nagyon komoly problémának számít, rengeteg sérelmet, szenvedést és visszafordíthatatlan kárt okozhat a gyermek fejlődésében.

A szakdolgozatom témája: *„A gyermekbántalmazás és a szülői nevelői attitűd összefüggéseinek vizsgálata”*. A gyermekbántalmazás, mint témakör, nagyon nagy aktualitással bír, ugyanis nap, mint nap hallhatunk, találkozhatunk a gyermekbántalmazás valamely formájával környezetünkben. Éppen ezért nagyon fontos, az, hogy tudjuk milyen következményekkel és sérelmekkel járhat a gyermekek ellen elkövetett agresszió. Ezt a témát már múlt éven is boncolgattam, de most szerettem volna a szülői nevelési attitűd szemszögéből is megvizsgálni. Ezért szakdolgozatom céljának azt tűztem ki, hogy megvizsgáljam van-e összefüggés a gyermekbántalmazás és a szülői nevelési stílusok között.

A gyermekbántalmazás és a szülői nevelési attitűdök közötti összefüggések vizsgálata kiemelkedő fontosságú a gyermekvédelem és a szülői nevelési gyakorlatok fejlesztése szempontjából. A gyermekbántalmazás olyan komplex jelenség, amely káros hatással van a gyermekek fizikai és mentális egészségére, valamint hosszú távú következményekkel járhat az életük során. A szülői nevelési attitűdök, vagyis azok az elvek, meggyőződések és viselkedési minták, amelyek alapján a szülők nevelik és kezelik gyermekeiket, fontos szerepet játszanak abban, hogy milyen módon reagálnak a szülők a gyermekükkel kapcsolatos kihívásokra és stresszre.

Szakdolgozatomat három fejezetre osztottam. Az első fejezetben szó esik a gyermekbántalmazás meghatározásáról, továbbá a gyermekbántalmazás formáiról a fizikai, érzelmi, szexuális bántalmazás típusairól és következményeiről, továbbá a fizikai és az érzelmi elhanyagolást is taglalja a fejezet. Olvashatunk még az első fejezetben a családon

kívüli gyermekbántalmazás helyszíneiről, a gyermekbántalmazás gyanújeleiről illetve különböző módszerekről, amivel segíthetünk a megelőzésében.

A második fejezetben azokat a szülői nevelési modelleket és stílusokat mutatom be, amelyek az évek során kialakultak. Több jelentős pszichológus elméletét emeltem ki, többek között: Diana Baumrind, Becket és Shaefer, Kurt Lewin, Ranshburg Jenő illetve Varga Anna és Sztolin Volodimir.

A dolgozatom harmadik fejezetében pedig kutatást végzek „A gyermekbántalmazás és a szülői nevelési attitűd összefüggéseinek vizsgálata a kárpátaljai és magyarországi kisgyermekes szülők körében”. A kutatás során arra keresem a választ, van-e összefüggés a családok nevelési stílusai és a kulturális környezet befolyása között ; a gyermekbántalmazás kategóriáinak értelmezése összefüggésben áll-e a szülők iskolai végzettségével ; mely szülői nevelési stílus képviselői tartják elfogadhatónak az enyhébb bántalmazási formák alkalmazását a gyermeknevelésben, és mely az a szülői nevelési stílust képviselők , amelyek elítélik a bántalmazás mindennemű formáját a gyermeknevelésben. Amelyekhez sikerült 5 hipotézist felállítanom.

Szakedolgozatom megírásához 29 hivatkozott szakirodalom szolgált hozzá támaszul többek között: Herczog Máriától: A Gyermekbántalmazás, Ranschburg Jenőtől: A meghitt erőszak; Révész Györgytől: A Szülői bánásmód – gyermekbántalmazás; Vajda Zsuzsanna. - Kósa Évától a Neveléslélektan illetve Mérei Ferenc, V.Binét Ágnes Gyermeklélektan című könyve.

1. A GYERMEKBÁNTALMAZÁS MEGHATÁROZÁSA

Gyermekbántalmazás fogalma a WHO definíciója szerint : „*Bántalmazásnak minősül a fizikai és lelki rossz bánásmód valamennyi formája, a szexuális bántalmazás, az elhanyagolás, a gyermek kizsákmányolása függetlenül attól, hogy az káros hatással volt-e a gyermek egészségére, fejlődésére vagy emberi méltóságára.*” Továbbá „*A gyermekbántalmazás vagy rossz bánásmód magában foglalja mindazokat a fizikai és /vagy érzelmi, veszélyeztető, szexuálisan bántalmazó, elhanyagoló vagy gondatlan magatartásokat, kereskedelmi vagy más jellegű kihasználást, amelyek tényleges vagy potenciális ártalmat jelentenek a gyerek egészségére, túlélésére, fejlődésére, méltóságára nézve egy olyan kapcsolat keretében, amelynek alapja a felelősség, a bizalom és az erő.*” (Herczog,2007:39).

Családon belüli erőszaknak (abúzusnak) minősül, ha valaki hozzátartozója biztonságát, testi-lelki épségét veszélyezteti vagy károsítja, önrendelkezésében korlátozza, testi erőszakot követ el ellene vagy annak elkövetésével fenyeget, illetve a személy tulajdontárgyait tönkreteszi, az áldozat számára elviselhetetlenné teszi az együttélést.

Családon kívüli abúzusról akkor beszélünk, ha az erőszakot vagy bántalmazást nem a családtag követi el. Ez lehet egy ismerős, idegen, vagy akár egy hivatalos intézmény dolgozója is. Az intézménybeli bántalmazás különösen aggasztó, mert a sértett gyakran kevés védelmet élvez, és nehezebben tud segítséget kérni vagy elkerülni az elkövetőt.

A gyermekkel való rossz bánásmód megnyilvánulhat aktív illetve passzív formában . Aktív formáról , akkor beszélünk, ha a gyermek ellen, olyan cselekményt követnek el , amely a gyermeknek valamilyen testi vagy lelki sérülést okoz. Passzív formáról pedig akkor beszélünk, ha az elhanyagolást akarjuk kifejezni, amikor a gyermeknek kielégítetlen marad egy vagy több olyan szükséglete, amely biztosítana az ő optimális egészséges testi, lelki értelmi és érzelmi fejlődését (Herczog, Kovács, 2004).

Az erőszakost viselkedést növelő rizikófaktorok:

A gyermekkel szembeni erőszakos viselkedés mögött számos különböző ok állhat, amelyeket gyermeki, szülői vagy környezeti rizikófaktorokként kategorizálhatunk. Ezek közül bármelyik lehet átmeneti vagy akár tartós jellegű.

Családi körülmények: ide tartozik a család társadalmi megfosztottsága, például hajléktalanság, munkanélküliség vagy anyagi nehézségek. Nem feltétlenül kevesebb a bántalmazás a magasabb társadalmi helyzetben élő családoknál, azonban a gyermek védelme

nehezebb lehet, mivel ezek a családok általában tájékozottabbak és jobban tudnak érvényesülni. A gyermek bántalmazásának kockázata nő, ha valamelyik szülője korábban bántalmazott vagy elhanyagolt gyermekként nevelkedett. Egyedülálló, elvált vagy fiatalos anyukák gyermekei is gyakran sérülhetnek bántalmazás vagy elhanyagolás áldozataként.

Szülői személyiségproblémák: A szülő közömbös vagy túlaggódó lehet, intoleráns a gyermekkel szemben. Emellett mentális betegség, alkohol- vagy drogproblémák, vagy deviáns magatartás is hozzájárulhat a bántalmazó viselkedéshez. Gyakran előfordul, hogy a bántalmazott gyermek később nagyobb valószínűséggel válik bántalmazó szülővé, mivel az általa megismert szülői mintákat viszi tovább az életében.

Növeli a gyermekbántalmazás kockázatát, ha a családtagok a bántalmazást az együttélés normális kockázataként fogadják el, és nem mernek ez ügyben segítségért fordulni.

Gyermekekkel kapcsolatos tényezők is növelhetik a bántalmazás esélyét: például a gyermek koraszülött, sérült szellemileg vagy akár fizikailag (Herczog, 2007: 52-63).

A gyermekbántalmazás válfajai közé sorolható: fizikai bántalmazás, érzelmi bántalmazás, szexuális bántalmazás.

Az elhanyagolás válfajai közé sorolható: fizikai, érzelmi és az oktatási nevelési elhanyagolás (Ranschburg, 2006).

1.1.Fizikai bántalmazás

Fizikai bántalmazás szándékos cselekedet vagy gondatlanság, melynek során a gyermek sérülést, károsodást, fájdalmat, súlyos esetben halált szenved el. A bántalmazás lehet egyszeri, de gyakrabban folyamatosan ismétlődhet. A szándékos fizikai erőszak sokféle formában fordul elő.

Mi számít fizikai bántalmazásnak?

- Fizikai bántalmazásnak minősül a gyermek szándékos megsebzése, egészségének és életének szándékos veszélyeztetése;
- A gyermek jogtalan fegyelmezéséből származó sérülések;
- Bármely testi sérülés, amely nem baleset következtében történt.

A fizikai bántalmazás formái:

- ütés
- rúgás
- rázás (különösen csecsemőkre veszélyes, belső vérzéseket, sérüléseket, vénaszakadást, a nyakcsigolya törését okozhat)
- rángatás

- tárgyjal dobálás
- szúrás
- fojtogatás (kézzel vagy eszközzel, gyermek fejének a víz alá nyomása)
- mérgezés
- haj húzás, kitépés
- megégetés, leforrázás (Herczog,2007).

A fizikai bántalmazás következtében fellépő sérülések:

Lágyrész zúzódások: tompa zúzódások, véraláfutások, vérömlenyek a test különböző területein, mint például az arc, nyak, hát, oldal és a végtagok tájékán. Oka legtöbbször a gyermek testi fenyítése.

Belsőszervi sérülések: ezek súlyos sérülések akár 8 napon át tovább gyógyuló, hasüregi, koponyaüregi illetve mellkasi sérülések is lehetnek egyaránt.

Törés: a bántalmazás következtében történő csonttörés, általában 3 évnél fiatalabb gyermekek körében fordul gyakrabban elő a bántalmazás közbeni csonttörés, hisz az ők csontjuk még nem igazán erős, hogy elbírjon bármiféle sérülést. (a leggyakoribb csontsérülések a felkart, a combcsontot, a koponyát, és a sípcsontot érintik.)

Égési sérülések: forró vízbe nyomás, kályhához vagy tűzhelyhez érintés, cigaretta csík elnyomása a bőrön, általában a szülőknek a gyermek megleckéztetése a célja. Ez egy nagyon súlyos szadisztikus bántalmazási forma.

Mérgezéseknek tekintjük a következő eseteket:

Véletlenszerű, a szülői figyelmetlenség okán, történt mérgezés: amikor a szülő rögtön orvoshoz viszi gyermekét, és az orvos a gyerekek 1-2% talál mérgezésre utaló jelek, ilyen esetekben a mérgezés nem jár súlyos következményekkel és csak nagyon ritka esetben halállal.

Szándékos mérgezés: ritkábbak, ámbar sokkal súlyosabbak és gyakoribban vezet a gyermek halálához.

Az agy bevérvése: ütés vagy rázás következménye, de akár még a fojtogatás is okozhatja. (Herczog,2004; Révész,2004)

A "shaken baby syndrome", azaz a megrázott csecsemő szindróma, ami súlyos bántalmazási formának számít és jellemzően az 1 év alatti gyermekeket érinti. Bár külső jelek ritkán mutatkoznak, belső sérülések jelentkeznek. A sérülést szándékosan vagy véletlenül is okozhatják. A véletlen sérülések gyakran tudatlanságból vagy nem megfelelő szülői szokásokból adódnak, például amikor a gyermeket "játszva" feldobják a levegőbe. Az egy

év alatti gyermekek testének arányai miatt a nagy fejüket a gyenge nyakizmok nehezen tudják megtámasztani. Ennek eredményeként a feldobálás és hirtelen elkapások során a fejre nehezedő ütések súlyos agysérüléseket és akár az erek megrepedését is okozhatják. Ez a bántalmazási forma akár szándékos is lehet.

Az említésre méltó egy ritka, ám különleges fajtája a bántalmazásnak a szakirodalomban Münchausen szindróma by proxy néven ismert. Ez gyakrabban fordul elő szorongó, tapasztalatlan, elszigetelt vagy pszichés beteg fiatal anyák, néha apák vagy gyermekvagyók esetében. Ezeknek a szülőknek a módszerei változatosak lehetnek: néhányan csak leleteket hamisítanak, laboreredményeket cserélnek ki, míg mások valóban beteggé teszik a gyermeket, például mérgezéssel, fojtogatással, szándékos fertőzésekkel vagy balesetekkel. Egyesek vért vagy cukrot kevernek a gyermek vizeletmintájába, túlmelegítik a lázmérőt, vagy más gyógyszerekkel cserélik fel a felírtakat. Ezek az anyák általában szociálisan izoláltak, gyakran egyedül élnek, és akár társaságban is érzelmileg magukra maradnak. (Vereby, 200)

Nem beszélünk fizikai bántalmazásról a következő esetekben:

- A gyerekek társaik közötti játék közben vagy verekedés közben elszenvedett sérülések;
- Veszélyes vagy életet mentő helyzetek beavatkozása következtében fellépő sérülések (pl: megmentés fulladástól, vagy valamilyen közúti balesettől).

Fizikai bántalmazás következményei:

Kisgyermekkor (0-6 éves kor):

- A korai fizikai bántalmazás súlyos hatással lehet az agy fejlődésére és az érzelmek szabályozására.
- Kisgyermekkorban a bántalmazás gyakran befolyásolja az érzelmi kötődést és a biztonságérzetet, ami hosszú távú következményekkel járhat az életminőségre és az interperszonális kapcsolatokra.

Iskoláskor (7-12 éves kor):

- Az iskolás korú gyermekek esetében a fizikai bántalmazás szoros összefüggést mutathat az iskolai teljesítménnyel és a viselkedési problémákkal.
- Az ilyen korú gyerekek gyakran szorongást, depressziót vagy agressziót tapasztalhatnak fizikai bántalmazás hatására.

Serdülőkor (13-18 éves kor):

- A serdülők gyakran próbálják eltitkolni vagy minimalizálni a fizikai bántalmazást, ami hosszú távon nehezítheti az érzelmek megfelelő kezelését és az egészséges kapcsolatok kialakítását.
- A serdülőkorúak esetében a bántalmazásnak számos pszichoszociális következménye lehet, mint például az önértékelés csökkenése, az alkohol- vagy drogfüggőség kialakulása, illetve az öngyilkossági kísérletek.

A fizikai bántalmazás, hatást gyakorol a gyermek érzelmi életére, mely általában viselkedéses szinten jelenik meg, emellett a fizikai bántalmazás következtében keletkezett sérülések, komoly kárt okozhatnak a gyermekekben egy életre (Révész, 2004).

1.2. Az érzelmi bántalmazás

Minden családban előfordul, hogy néha, a szülő indulatosan szól gyermekéhez, ez még önmagában nem jelent érzelmi bántalmazást. Akkor számít annak, ha közvetlenül a gyermeket becsmérelik, nem törődnek érzéseivel, illetve annak tényével, hogy ez hosszútávon milyen súlyosan torzítja az önértékelését. (L. Stipkovits, 2015)

Az érzelmi bántalmazás következményei legalább olyan súlyosak lehetnek, mint más bántalmazási formák, a gyermekek gyengébb kognitív képességekkel rendelkezhetnek, viselkedési problémákat mutathatnak, szökési hajlamokat mutathatnak, alacsonyabb önértékeléssel rendelkezhetnek, nehézségeik lehetnek az érzelmek kifejezésével, az interperszonális kapcsolataik sérülhetnek, és akár pszichopatológiai rendellenességek is kialakulhatnak (Révész, 2004)

Az érzelmi bántalmazás formái:

- Szóbeli vagy verbális bántalmazás: (sértegetés, kritizálás, meggyanúsítás, lekicsinyítés);
- Izolációs, vagy szociális bántalmazás (eltiltás a barátoktól és más gyerekektől);
- Megfélemlítés (fizikai büntetéssel, elhagyással, megöléssel, stb.)
- Szeretetmegvonás;
- Kizsákmányolás, megvesztegetés (helytelen viselkedésre, pl. betörésre, koldulásra biztatás stb.)
- Mulasztás (pl. a gyermeket a számára fenyegető helyzetben egyedül hagyja, ahol nincs módja segítségkérésre);
- Tevéleges magatartás (pl. a gyermeket megalázó helyzetbe hozza, egyéb emocionális bántalmazásnak teszi ki) (Herczog, 2007).

Az érzelmi bántalmazás körébe tartozik még az is, ha a gyermeknek életkorához és teljesítőképességét figyelmen kívül hagyják és túl magas elvárásokat támasztanak fel vele

szemben és emiatt a gyermek túlzottan sok kritizálást, megszegényítést kap, ennek következtében csak megerősödik benne az a tudat, hogy ő semmire sem jó, nincs haszna a társadalomban. Ennek következtében a hideg érzelmi családi légkör, kötődési zavart okoz, továbbá életkortól függően más-más problémák is felléphetnek. Ilyen lehetnek például kisgyermekkorban a kötődési zavaron túl még az örömképesség zavara, az agresszió, a korai evészavarok, stresszes helyzetben a támadó magatartás tanúsítása. Kisiskolás korban megjelenhetnek a kortársakkal szembeni erőszakos viselkedésmódok, tanulási- és a beilleszkedési zavarok, majd serdülőkorban az antiszociális viselkedés és a kortárs valamint a párkapcsolati problémák. (Forward,2000)

Az érzelmi bántalmazás másik (súlyos) formája lehet, ha a gyermek szemtanúja egy másik családtag, különösen az édesanyja által elkövetett bántalmazásnak. A gyermek érzelmileg zaklatottnak érezheti magát, esetleg még bűnösnek és felelősnek a történetekért, dühösnek a bántalmazóra, vagy dühösnek saját magára, amiért nem tudta megvédeni szerettét a bántalmazótól.

Sokszor az érzelmi bántalmazásra nem derül fény, mivel a gyermek ilyen közegben nevelkedik, nem veszik észre ezt a viselkedésmódot, sőt ő ezt fogadja el és tartaja normálisnak.

Meg kell említeni még az érzelmi bántalmazás során az elvált szülők gyermekeit is, hiszen ők is egy érzelmi akadályozottságon mennek keresztül, a gyermek gyakran elidegenedik a külön élő szülőtől. Az elvált társak gyakran manipulálják a gyermeket becsmérelik a másik felet a gyermeknek. Rosszabbik esetben még akár szócsőnek is használhatják a gyermeket egymás között. Ez különösen nagy károkat okoz, hiszen a gyermek alapvető érzelmi szükséglete a mindkét szülőhöz való kötődés. Elidegenedés esetén a gyermekek elvesztik a szeretet adásának és elfogadásának képességét, gyakran gyűlölik magukat, ugyanakkor erős bűntudatuk is van. Az elidegenített gyermek kapcsolata sokszor konfliktusokkal terhelt, hideg, bizalmatlan az őt manipuláló szülővel szemben is. Nagy az esélye annak, hogy felnőttkorban az ilyen gyermek a saját gyermekeivel szemben is távolságtartó, elidegenedett lesz.

Az érzelmi bántalmazás tünetei és következményei

Az érzelmi bántalmazásnak valóban számos pszichés tünete lehet, amelyek komoly hatással vannak a gyermek életminőségére és mentális egészségére. Ezek közé tartozik a visszahúzódás, az alacsony önértékelés, a perfekcionizmus vagy a fokozott megfelelési kényszer. A depressziós tünetek, az agresszió, az önmaga hibáztatása és a passzív viselkedés

is gyakori jelenség lehet az érzelmi bántalmazás által érintett gyermekeknél (Vajda, Kósa, 2005).

A Bácskai és Gerevich által végzett megfigyelések rávilágítanak arra, hogy a bántalmazott serdülők gyakrabban élnek vissza drogokkal vagy alkohollal az átlag populációhoz képest. Ennek hátterében valóban az állhat, hogy a szerhasználatot a bántalmazás okozta fájdalom enyhítésére használják. A gyógyszernak vagy az alkoholnak látszólagos ideiglenes enyhülést nyújthatnak a gyermeknek az érzelmi fájdalomtól vagy a stressztől.

Ez a viselkedés azonban hosszú távon nem megoldás, és súlyos következményekkel járhat az érintett személy életére és egészségére. A szerhasználat kockázatain túlmenően az alkohol- és drogfogyasztás további problémákat is okozhat, például az iskolai teljesítmény csökkenését, a kapcsolatok romlását, vagy akár az egészségromlást és a függőség kialakulását.

Fontos megérteni, hogy a szerhasználat csak ideiglenes megkönnyebbülést nyújthat, de nem kezeli az érzelmi bántalmazás okait vagy következményeit. Ezért a megfelelő támogatás, terápia és intervenciók, szükségesek annak érdekében, hogy a gyermek megfelelő módon tudjon megbirkózni a traumával és újra egyesüljön az egészséges életút felé vezető úton (Bácskai-Gerevich, 2006 73:83).

1.3. A szexuális bántalmazás

Szexuális bántalmazásról beszélünk, ha felnőtt személy szexuális aktivitásba von be gyermek- vagy serdülőkorút, tehát 18 év alatti személyt.

A WHO definíciója szerint *„a szexuális bántalmazás körébe tartozik minden olyan cselekmény, melynek során valamely szexuális aktivitásba bevonnak egy gyermeket, ha a gyerek életkoránál, fejlettségénél fogva nem tekinthető felkészültnek, érettnak erre, illetve ha ez a magatartás ellenkezik az adott ország törvényeivel, az elfogadott társadalmi normákkal. A szexuális visszaélés megvalósulhat gyermek és felnőtt, gyerek és gyerek között, ha a gyerek kora és fejlettsége alapján feltételezhetően bizalmi vagy hatalmi viszonyban van a bántalmazottal és a cselekmény az elkövető igényeinek kielégítésére irányul.”*

Szexuális bántalmazás két formáját különböztetjük meg a kontakt és nem-kontakt formát.

A szexuális bántalmazás kontakt formái:

- csókolózás
- genitáliák simogatása
- genitális közösülés

- eszköz használat
- anális vagy orális közösülés
- pornográfia

A szexuális bántalmazás nem-kontakt formái:

- leskelődés (öltözés közben, fürdés közben)
- magamutogatás
- pornográf filmek nézésének kényszerítése

szexuális aktivitás vagy más szexuális kapcsolat nézésének kényszerítése (Révész, 2004).

Szexuális bántalmazás következményei:

Fizikai sérülések: alhasi fájdalmak, sebek, repedések, nemi szervek vérzése, ezek akár többszörösen is előfordulhatnak és orvosi segítség nélkül akár a gyermek életébe is kerülhet például a sebek elfertőződése, vagy a vérzések miatt.

Nemi úton terjedő betegségekkel történő megfertőződés: ilyen betegség az AIDS, hepatitis B, szifilisz. A gyerekek ha tapasztalnak is bármilyen tünetet ezekről a betegségekről , akkor is csak nagyon kevés az esélye annak, hogy mernek beszélni róla , így ennek következtében akár hetekig vagy évekig is sem derül fény róla.

Nem kívánt terhesség, amelynek következménye lehet a gyermek megbélyegzése, tanulmányok félbeszakítása, túl korai anyává válás, amelyre még nem készült fel , hisz ő is csak egy gyerek , akinek törődésre lenne szüksége. Illetve következménye lehet akár az abortusz melletti döntés, amely a jövőre nézve súlyos egészségügyi károkkal járhat és magával hordozhatja egy életen keresztül a bűntudat érzését, amiért félbeszakította várandóságát (Vereby,2000).

A szexuális bántalmazás pszichiai következménye:

A szexuális bántalmazás rövidtávú következményei közé tartoznak a szorongásos zavarok–poszttraumás stressz zavar, akut stressz zavarok, fóbia, étkezési zavarok, affektív zavarok(elsősorban depresszió), iskolai nehézségek. Hosszútávúkövetkezmények lehetnek az affektív zavarok, magatartászavarok, személyiségzavarok, szerfüggőség, szexuális zavarok és a szexuális bántalmazóvá válás

Szexuális visszaélés lehet az is, ha a szülő arra kényszeríti a gyermeket, hogy a gyermek biológiai nemével ellentétes módon öltözzön, vagy viselkedjen (pl. egy fiút lányruhába öltöztet, és női becenévvel szólítja stb.) (Herczog, 2002).

A szexuális bántalmazás esetében akkor kell komolyabb utóhatásokra számítani ha:

- az elkövető férfi;

- ha a gyermek minél idősebb a bántalmazás időpontjában;
- ha a gyermek ellen fizikai kényszert alkalmaznak;
- gyakori a szexuális bántalmazás;
- közeli viszonyban volt a gyermek az elkövetővel;
- ha több személy követ el a gyermekkel szemben erőszakot (Conte, 1997).

A szexuális bántalmazás gyakorisága

A statisztikai adatok szerint a szexuálisan bántalmazott gyermekek 10%-a 4 év alatti, és 36% - 12 év alatti. Az elkövetők több mint háromnegyede férfi, míg a női elkövetők aránya nagyjából 5-15%. Az elkövetők bármely etnikai vagy társadalmi rétegből származhatnak, és nem célszerű egy bizonyos helyet vagy népcsoportot különösen veszélyesnek tartani, ahol több áldozat vagy elkövető lehetne. Fontos megjegyezni, hogy a fogyatékos vagy sérült gyermekek nagyobb mértékben lehetnek szexuális visszaélés áldozatai, mivel befolyásolhatóságuk nagyobb (Zsolnai, 2001).

A lányokat általában családtagok, (apa, nevelőapa, nagybácsi, fiútestvér vagy unokabáty) , fiúkat pedig inkább a családon kívüli személyek, de mégis ismerős emberek (szomszéd, család barátja) bántalmazhatnak. Legtöbbjük valamilyen személyiség zavarban szenved (Vereby, 2000).

A szexuális bántalmazás, nagyon sok esetben nem egyszeri alkalommal történik meg, hanem hosszú időn keresztül folytatódik, és amikor erre fény derül, sokszor a környezet az áldozatot hibáztatja. Azt feltételezik, hogy a szexuális visszaélés nem folytatódhatott volna ilyen sokáig, ha nem történik beleegyezés. De fontos azonban azt is leszögeznünk, hogy a gyerekek még nem rendelkeznek megfelelő és elegendő információval, a szexualitásról, így beleegyezéssel és beleegyezés nélkül is , mindez szexuális bántalmazásnak minősül. Figyelembe kell venni azt is, hogy az áldozatok jelentős hányada azért nem kér segítségét, mert szégyelli a történeteket vagy mert az elkövető megfenyegette és zsarolja őt.

A szexuális abúzusnak súlyos következményei lehetnek egy egész életre hisz a gyermek személyiségfejlődését éri trauma. A hatása sokrétű lehet így sokszor nem csak tünetek de tünetegyüttesek is jelentkezhetnek. A PTSD (poszttraumás stressz szindróma) a leggyakoribban megjelenő tünet, jellemzője, hogy az áldozat folyamatosan készenléti állapotban van , szorong és nyugtalan. A PTSD mellett a szorongásos zavarok, depresszió az öngyilkossági gondolatok, evészavarok, szexuális zavarok is megjelenhetnek, amellettszerezűfüggőség (drog, alkohol) vagy viselkedési függőség is fentállhat egy egész életen át (Kuritárné, 2015).

1.4. A fizikai elhanyagolás

Fizikai elhanyagolásról beszélünk, ha a gyermek nem jut hozzá azokhoz a javakhoz, amelyek az életben maradásához, fejlődéséhez, növekedéséhez szükségesek számára.

Az elhanyagolás körébe tartoznak azok a rövid vagy huzamos ideig fennálló helyzetek, melyek során a gyermek életben maradásához, fejlődéséhez szükséges optimális anyagi és nem anyagi feltételek hiányoznak. Ha a gyerek nem kap megfelelő gondozást, táplálást, nincsenek meg a tárgyi feltételek fejlődéséhez, vagy éppen veszélyhelyzetnek van kitéve, akkor elhanyagolást szenved el.

Az elhanyagolás előfordulhat annak következtében, hogy a szülők nem figyelnek eléggé a gyermekre, nem veszik észre azt, ha valamiben ő hiány szenved például éhes vagy beteg, vagy a szülőknek nem áll módjukban a gyermeket megfelelően gondozni, például a család nagyon elszegényedett, hajléktalan, vagy tartósan munkanélküli, ezért képtelenek a gyermek megfelelő gondozására (Herczog, Kovács, 2004).

Az elhanyagolás területei:

Élelem: A gyermek nem kap megfelelő elegendő és rendszeres táplálékot. Ide tartozhat még az egyoldalú és hiányos étkezés is, valamint a nem megfelelő minőségű, a nem friss és a romlott ételek.

Ruházat: ha a gyermek az évszakokhoz mérten nem megfelelően van öltözködve, például a ruházata nem védi meg a hidegtől vagy épp túl piszkos vagy hiányos.

Orvosi ellátás: a beteg vagy a megsérült gyermeket a szülő nem viszi orvoshoz, nem kapja meg a megfelelő orvosságot és kezelést. Ide tartozik még a védőoltások elmulasztása is.

Higiénia: a szülő nem fürdési rendszerességgel a gyermekét, elhanyagolja, nem tartja tisztán ruházatát, ami következtében számos betegség és fertőzés előidézhetheti magát.

Oktatás: az iskoláztatás mellőzése, elhanyagolás és kerülése.

Biztonságos, megfelelő szállás, és lakóhely: a szülő nem zárja el a veszélyes vegyszereket a gyermektől, fűtetlen lakásban vagy házban élnek, nem megfelelő a lakókörülmény, magas helyekről hiányzik a védőkorlát, baleset veszélyes helyeken hagyja játszani a gyermeket.

Fizikai elhanyagolás gyanújelei:

- alultápláltság, elromlott fizikai és lelki állapot;
- ápolatlan, piszkos bőr, időjárásnak nem megfelelő öltözködés;
- túl gyakori emésztésrendszeri probléma vagy ételmérgezés;

- a kórházba rövid időn belül, indokolatlanul leromlott állapotban visszatérő gyermek;
- korábbi elhanyagolásra vagy sérülésre utaló jelek (Herczog, Kovács, 2004).

Összeségében tehát elhanyagolás többé-kevésbé tartós helyzetekre utal, amelyekben hiányzik a gyermek felé irányuló szeretet, elmarad a gondozás, a táplálás, a gyermek életéhez, fejlődéséhez alapvetően szükséges tárgyi feltételek hiányoznak a számára (Herczog, Kovács, 2004).

1.5. Az érzelmi elhanyagolás

A gyermek egészséges fejlődéséhez nem csak fizikai ellátásra, hanem érzelmi táplálásra is szüksége van. Érzelmi elhanyagolás esetén a gyermeknek az érzelmi kötődési igénye nincs kielégítve, a szükségesnél kevesebb figyelmet kap, és nem érzi magát érzelmi biztonságban családjá körében.

Ezek a szülők gyakran nem törődnek a gyermekkel ignorálják és közömbösen viselkednek vele. Gyakran hagyják egyedül és nem érdeklődnek iránta vagy a vele kapcsolatos események iránt. Hiányzik a szülő részéről a biztatás, a megerősítés, a szeretet kifejezése a gyermek felé. Ha a gyermek ezektől meg van fosztva az számos visszamaradást, és pszichés rendellenességet idézhet elő, például a gyermek gyenge lesz, alacsony növekedésű gyenge felépítésű és sérülékeny valamint érzelmileg rendkívül labilis és gyenge lesz az önértékelése.

Az érzelmi elhanyagolás formái a következők:

- A gyermekkel nem törődnek, nem figyelnek rá, közömbösek vele szemben,
- Sok esetben egyedül hagyják vagy bezárják a lakásba a szülők távolléte idejére,
- Nem érdeklődnek iránta, esetleg a vele kapcsolatos történések iránt,
- Közeledésére, kapcsolatfelvételtre vonatkozó kezdeményezéseire nem, vagy pedig hidegen, elutasítóan reagálnak.
- Hiányzik a szülő részéről a biztatás, a megerősítés, a szeretet kifejezése a gyermek felé. (Vajda, Kósa, 2005).

Az érzelmileg elhanyagoló családban felnövő gyerekek 10 felnőttkori jellemzője a következők szoktak lenni (a teljesség igénye nélkül):

- Üresség-érzés;
- Túlzott függetlenségre való törekvés;
- Önismeret hiánya;
- Saját magukkal könyörtelenek, másokkal viszont megengedőek;
- Gyakori büntudat és szégyenérzés;

- Gyakori önvád és düh érzése saját magunkkal szemben;
- Gyakori érzés, hogy másik vagyunk, mint a többiek;
- Nehezen fordít magára figyelmet;
- Nehézségek az önfegyellemmel;
- Nehézségek az érzelmek megnevezésében, megértésében és hogy azok hogyan működnek.

Számos kísérlet is rámutatott erre a pszichológia történetében. Érdemes megemlíteni René Spitz kísérletét, aki azt tanulmányozta, hogyan fejlődnek a gyermekek, ha az anya jelen van a gyermek életében és gondját viseli, szeretetben neveli, illetve, azt, amikor nincs.

René Spitz 3 csoportot hasonlított össze:

- Árva gyerekeket;
- Szegény családi körülmények között nevelkedő gyermekeket;
- Börtönbölcsődében nevelkedő gyerekeket.

A megfigyelés szerint a családban, börtönbörtönben vagy nehezen körülmények között felnövő csecsemők fejlődését és a környezetüket nem befolyásolja maradandóan. Ugyanakkor az árvaházban nevelkedő csecsemőknél az elsődleges kötődés hiánya miatt 40%-os fejlődésbeli lemaradás volt tapasztalható egy év alatt. Ezek a gyermekek testi és érzelmi romlás jeleit mutatták, és a fél éves korukig nem kerültek örökbefogadásra, hospitalizmus jelei alakultak ki, mint például szegényes mimika, közönyösség, tétlenség és lassú fejlődés.

Az anya elutasító magatartása esetén a hospitalizmus a családban nevelkedő csecsemőknél is kialakulhat. Az idősebb árvaházban nevelkedő gyermekeknél ezek a zavarok beilleszkedési nehézségekben, kontaktus szegénységben, monoton testmozgásokban és öncsonkítási hajlamokban nyilvánulnak meg (Mérei-Binét, 2016:24-26).

Illetve érdemes még megemlíteni Danzinger- Frankl leköttözött babák kísérletét. Két csecsemő életkörülményét hasonlították össze egy városi csecsemőt, aki minden széppel és jóval körül volt véve, ennek ellenére kevés szociális interakciót kapott, és egy albán csecsemőt aki, higiéniai, szokásrendszerbeli okok miatt elzárt, sötét szobában, rendkívül ingerszegény, sivár környezetben tartották. Egész napjukat leköttözve töltötték egy pólóban. Játékeszközök sem a pólóban sem később nem voltak! Viszont az édesanya állandóan jelen volt kis életükben, sőt gyakran az egész nagycsalád ott töltötte a napját a gyermek körül. Az anya egy helyiségben volt vele, állandóan elérhető közelségbe. A csecsemő hallhatta a hangját, gyakran énekelt és beszélt hozzá.

Az összehasonlítás során azt találták, hogy ezek a gyerekek mozgásukban elmaradtak jobb körülmények között élő kis társaiktól, de más területen, mint a szociális készségek viszont még jobbak is voltak. Sőt akkor, ha ezek a gyerekek lehetőségeket kaptak cselekvésre, vonzó tárgyakon gyakorolhatták a manipulálást a tevékenykedést, hamar behozták a lemaradásaikat. Mindebből arra következtetnek, hogy ha az anya jelen van a gyermek életében az kellő biztonságot ad az élet kezdetéhez, és még a súlyos tárgyi környezeti akadályoztatás is könnyedén leküzdhető, ha rendelkezik a biztonságos kezdet lehetőségével (Mérei-Binét, 2016:29-31).

A gyermekbántalmazás különleges esete

A gyermek bántalmazása és/vagy elhanyagolása (rossz bánásmód) különleges esetei között kell megemlíteni a méhmagzatot károsító magatartást, amikor a várandós anya, annak ellenére, hogy felhívták a figyelmét a cselekedetének káros hatásaira, olyan életmódot folytat, ami a magzat egészségét veszélyezteti. Ide tartozik a terhesség alatti drog- és alkoholfogyasztás, a túlzott dohányzás, valamint a prostitúció. Ebbe a kategóriába sorolható az újszülött sérelmére elkövetett emberölés is.

Az érzelmi elhanyagolás által érintett gyermek gyakran élete során nagyon magányosnak érzi magát, nem érzi, hogy bárkinek is fontos lenne az életében. Ez a magányosság gyakran kihat a felnőttkori kapcsolatokra is. Az érzelmi elhanyagolásban felnőtt gyermek gyakran nem rendelkezik pozitív önképpel, személyisége nem tud teljesen kibontakozni, és gyenge az önbizalma. Emellett érzelmi szinten is nagyon sebezhetővé válhat (Herczog, Kovács, 2004).

1.6. A családon kívüli gyermekbántalmazások lehetséges helyszínei

Intézményi bántalmazásnak tekinthető minden olyan módszer, eljárás, egyéni reakció az intézményes ellátásban élő gyerekekkel, felnőttel, amely bántalmazó, elhanyagoló módon bánik a rábízottal, amely az egészségi állapotát, biztonságát, fizikai vagy lelki jóllétét veszélyezteti, vagy bármely módon kihasználja vagy visszaél a gondozottal, alapvető jogainak érvényesítését akadályozza, ellehetetleníti (Herczog, 2009).

Rendszerbántalmazásnak (system abuse) nevezi a szakirodalom az intézményi erőszak olyan formáit, amelyek az ellátórendszerből fakadóan, vagy a rendszer diszfunkcionális működése következtében okoznak kárt, hátrányt. „A rendszer- bántalmazás az a károkozás, amely a gyereket éri azokon a programokon vagy közpolitikákon keresztül, amelyeknek a védelmet és a támogatást kellene nyújtaniuk. A gyermek jóllétét, fejlődését

vagy biztonságát aláássák egyéni cselekmények, vagy a megfelelő szabályozás, eljárás vagy gyakorlat hiánya a rendszeren vagy az intézményen belül.” (Herczog 2009).

Az intézményes bántalmazás kockázati tényezői:

- Az intézetbe került gyermek korábban bántalmazott volt. A bántalmazott gyerek könnyebben válik áldozattá, mert különösen kiszolgáltatott és sérülékeny.
- A fiúkat inkább a fizikai erőszak és az elhanyagolás, míg a lányokat a szexuális abúzus fenyegeti az intézményekben.
- A fogyatékkal élő gyerekek esetében fokozott a veszély, ők még inkább kiszolgáltatottak a bántalmazásra.
- A roma gyerekek és fiatalok sokszorosán felülreprezentáltak az ellátórendszerben, esetükben a diszkrimináció, szegregáció külön problémát jelent.
- Az intézmény szakmai programja hiányos (Herczog,2009).

Az iskola és más gyermekneveléssel vagy oktatással foglalkozó intézmény is egy lehetséges helyszíne vagy színtere lehet a gyermekbántalmazásnak és elhanyagolásnak. Akárcsak a családban, úgy az iskolában is a gyermeknevelés elfogadott, vagy legalábbis megtűrt eszköze volt korábban a testi fenytés. De nem csak testi fenytés, de a gyermek kritizálása, megszégyenítése, nevetség tárgyává tévése is részei lehetnek a pedagógusi eszköztárnak, amely igencsak kimeríti az érzelmi bántalmazás témakörét (Révész, 1998).

1.7. A gyermekbántalmazás gyanújelei

A gyermekbántalmazás gyanújának megítélése sokszor kihívást jelent, és gyakran csak alapos orvosi és pszichológiai vizsgálatok, valamint a gyermek és a családi környezet részletes meghallgatása alapján lehet pontos következtetéseket levonni. Ugyanis ugyanazok a viselkedésminták és tünetek, amelyek a bántalmazott gyermekeknél jelentkezhetnek, más tényezők is okozhatják. Ezért a gyermekbántalmazás gyanújának megállapítása komplex feladat, amely csak az orvosok, védónők, pszichológusok és szociális gondozók közös munkájával érhető el. Fontos megjegyezni, hogy hiba lenne kis gyanújel esetén azonnal arra következtetni, hogy a gyermeket bántalmazzák. Ugyanilyen hiba az is, ha a gyermekbántalmazás gyanújelét elhessegetik azzal az alátámasztással, hogy a gyermek jó családból vagy magas iskolai végzettségű szülők gyermeke, és ennek tükrében az emberek képesek azt hinni, hogy az ilyen családokban ezek nem történhetnek meg (Babity,2005).

Általános bántalmazásra utaló gyanújelek:

- kifejezéstelen arc, üres tekintet, szemkontaktus hiánya;

- o feltűnően készséges, túlságosan alázatos, engedékeny viselkedés;
- o túlságosan éber, vibráló, agresszív;
- o a gyermek szokatlanul félénk, riadt, túlérzékeny a környezeti hatásokkal szemben;
- o bizalmatlan, különösen a közel állókkal szemben, fél a szülőtől;
- o alvászavarok, evészavarok;
- o regresszív viselkedés (alacsonyabb életkornak megfelelő viselkedéshez való visszatérés, pl. ujjszopás, ágybavizelés stb.) (Révész,2004: 42).

A szülői viselkedésben megnyilvánuló gyanújelek:

- o a szülő nagyon türelmet, agresszív gyermekével;
- o közönyös nem tart szemkontaktust;
- o túlaggódó, túlóvó;
- o a gyermekére sokat panaszkodik, rossznak tartja;
- o a gyermek sérüléséről másként számol be, mint a gyermek.

A fizikai bántalmazás viselkedéses gyanújegyei:

- o ambivalencia a kapcsolatokban;
- o állandó készenlét a védekezésre;
- o a szülő testi és érzelmi támogatottsága utáni sóvárgás;
- o pszichiátriai rendellenességek (enurézis, hiperaktivitás, bizarr viselkedés);
- o alacsony önértékelés;
- o iskolai tanulási nehézség

A bántalmazások felismerését nehezítő tényezők az alábbiak:

- o a bántalmazással kapcsolatos információk hiánya-saját felfogásuk a gyermek-nevelésről szakemberek közötti együttműködés hiánya
- o a fizikai eljárástól, pereskedéstől való félelem
- o a bántalmazott gyermekkel való foglalkozás nagy érzelmi bevonódás és sok időt igényel bizalmatlanság a gyermekvédelmi hatóságok, intézmények munkájával szemben, kételkedés azok hatékonyságában.

A bántalmazó szülők jellemzői:

Gyermekükkel elégedetlenek, kezelhetetlenek, rossznak és ostobának látják, nem találnak semmi örömet benne. A bántalmazó szülők a gyermekeik fejlődési szintjüket figyelmen kívül hagyva, gyakran irreálisan magas elvárásokat támasztanak gyermekeikkel szemben és ha a gyermek nem felel meg ezeknek az elvárásoknak, akkor gyakran szidalmazzák és megalázzák őket vagy fizikai büntetést alkalmaznak.

A bántalmazó szülőknek általában rossz emlékeik vannak a saját gyermekkorukról, néha még el is ítélik azt, szörnyűnek vagy elviselhetetlennek tartják. Előfordul azonban, hogy a szülő beszámolója az ideális gyermekkorról nem tükrözi a valóságot, de gyakran a szülő szégyelli beismerni, hogy rosszul bántak vele.

A súlyos gyermekbántalmazás gyakran egybeesik a család életében bekövetkező válsaggal (pl. haláleset, a szülők elválása). Előfordulhat az is, hogy a gyermek viselkedése (sírás, ruhája vagy a bútorok összemaszatolása.) kiváltja a szülő haragját, amelyet ellene fordít.

A bántalmazó családok gyakran nagyon elszigetelt életet élnek, társadalmilag ,kevés barátal vagy rokonnal. Ennek következtében nincs kihez segítségért fordulniuk, amikor gyermeknevelési problémáik vagy nehézségeik vannak esetleg betegek vagy kimerültek (Babity,2005).

1.8. A gyermekbántalmazás megelőzése

A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése egy átfogó társadalmi program része. Az elsődleges prevenció széles körű társadalmi feladatokat foglal magában, beleértve a családok anyagi támogatását, a szociálpolitikai intézkedéseket és a jogi szankciókat. A másodlagos prevenció a rizikócsoportok azonosítására és kezelésére összpontosít, míg a harmadlagos prevenció a már megtörtént bántalmazások megismétlődésének csökkentését célozza meg.

Amikor a bántalmazásra derül fény, elsődleges feladat a további bántalmazás és elhanyagolás megelőzése. Ezt a gyermekvédelmi szolgálatoknak kell szervezniük, lehetőség szerint az iskola és a család rokonainak bevonásával. A beavatkozásnak körültekintőnek és óvatosnak kell lennie, mivel a bántalmazás felfedése válsághelyzetet teremthet a családban. Az első lépés a bizalmi kapcsolat kialakítása mind a család, mind a gyermek felé, ami nagyfokú tapintatot és empátiát igényel. Fontos, hogy a szakemberek ne ítéljezenek vagy rosszallást mutassanak a bántalmazó családtagok felé, mert ez elutasításhoz vezethet (Herman,2003).

Néha előfordul, hogy a bántalmazó szülő maga keres segítséget szakemberektől, hogy alternatív nevelési módszereket alkalmazzon a bántalmazás vagy más fizikai büntetések helyett. Ezek a szülők gyakran olyan környezetben nőttek fel, ahol a bántalmazás volt a mindennapok része, és elhatározzák, hogy más utat választanak gyermekük nevelésében. Azonban tapasztalják, hogy bizonyos helyzetekben hajlamosak maradni az agressziónál.

A szülők, akik elhatározzák, hogy felhagynak a bántalmazással, sokszor nehézséget okoz a döntésük melletti kitartás. Ez lehet azért, mert bizonytalanok az alternatív nevelési módszerekkel szemben vagy tapasztalatlanok azok alkalmazásában, esetleg nincs

kidolgozott stratégiájuk arra, hogy hogyan kezeljék a helyzeteket a verés alkalmazása nélkül. A gyermek is reagálhat bizonytalansággal az új helyzetben, olyan módon, hogy megpróbálja a szülő határozottságát tesztelni. Ilyenkor különösen fontos, hogy a szülő folyamatos támogatást és megerősítést kapjon más családtagoktól vagy szakemberektől, amíg az új viselkedésminták és a szülő bizalma meg nem erősödik (Vekerdy, 1996). A pedagógusok hivatásuknál fogva olyan helyzetben vannak, hogy lehetőségük nyílik megismerni a rájuk bízott gyermekeket és nyomon követni fejlődésüket, éppen ezért ők lehetnek az elsők között, akik észlelhetik a bántalmazásra vagy elhanyagolásra utaló jeleket. (Herczog, 2007)

A pedagógus feladata a gyermekbántalmazás felismerésében és megelőzésében.

- A pedagógus köteles védelmezni és segítséget nyújtani a gyermekeknek.
- Ha a pedagógus ismeri a bántalmazásra utaló jeleket, akkor képessé válhat azok felismerésére.
- Ha a bántalmazás gyanújára fény derül, akkor azt a pedagógus jelentheti a gyermekjóléti szolgálatnak, segítve az ők munkájukat.
- Képesnek kell lenniük érzelmi támogatást nyújtani a bántalmazott gyermeknek (szükség esetén hosszabb távon), elfogadva a gyermek érzelmi életének következetlenségét, zavartságát, szokatlan vagy furcsa viselkedését.
- Felfigyelhet az iskolai zaklatásra utaló jelekre és megteheti a szükséges lépéseket annak megszüntetése érdekében, viselkedésével példát statuálhat (Herczog, 2007).

2. SZÜLŐI NEVELÉS STÍLUSOK ÉS MODELLEK

A családi neveléssel és a szülők nevelési elveivel foglalkozó vizsgálatok az 1950-es évektől kezdődően igyekeztek feltérképezni, hogy milyen kapcsolat van a szülő attitűdjei és a gyermek szociális és érzelmi fejlődése között. A kiinduló állaspont szerint, ha sikerül feltárni a szülői attitűdöket, akkor ezzel megérthető lesz a gyermek személyiségfejlődése is.

A szülői nevelési stílusok szerepe a gyermeknevelésben más szempontból is foglalkoztatta a pszichológiai gondolkodást. Freud pszichoanalízis kezdeti, klasszikus formájában nem fordított nagyobb figyelmet a szülők attitűdjeinek hatására a gyerekeikre, azonban követői között többen azt feltételezték, hogy a szülői túlvédés mögött a szülők saját gyermekkori elutasíttottsága áll, amely aztán a szülők viselkedésében és attitűdjében nyilvánul meg, és a korai gondoskodást túlzott kontroll és ellenőrzés formájában kívánja fenntartani. Azonban hamarosan a túlvédés kategóriáját egyszerűbben kezelhető elfogadás és elutasítás fogalmi váltották fel, amelyek következményeit oly nagy érdeklődéssel vizsgálták, hogy mára az ezekkel foglalkozó tanulmányok száma közel ezerre tehető (Csomortáni, 2014).

2.1 A gyermeknevelés modelljei

Az évek alatt nagyon sok kutató foglalkozott szülői bánásmód és gyermeknevelés kapcsolatos témák összefüggéseivel. Az alábbiakban azokról a modellekről olvashatunk, amelyek jelentős hatást gyakoroltak a gyermeknevelés praxisaira.

Becket és Shaefer a szülőkről felállított nevelési elméletében két dimenzióban tárja fel és írja le. A két komponens avagy „dimenzió” amelynek nevezi, a szülői kontroll, illetve az érzelmi odafordulás mértékét ragadja meg és ezek kombinációjuk határozza meg a szülő nevelői attitűdjét.

Az *érzelmi dimenzió* ebben az elméletben a szülői érzelmi viselkedést írja le, ennek a dimenzióknak a két végpontja a hideg és a meleg szülői attitűdre, mármint a szülői szeretet „hőfokára” vonatkozik. A meleg szülői viselkedés a gyermek felé meleg, elfogadó, támogató magatartást tanúsít, míg a hideg szülői viselkedés pont ennek az ellenkezőjét tanúsítja, hideg és korlátozó a gyermekével szemben (Vajda és Kósa, 2005 131:133).

Becker elmélete és érvelése szerint a kétféle büntetési típus – a szülői szeretet megléte vagy hiánya. A meleg elfogadó szülő büntetéskor a szeretet nyelvét alkalmazza, inkább dicsérettel, biztatással és magyarázattal formálja és alakítja a gyermek

viselkedését/személyiségét. Ezzel szemben a dimenzió „hideg” végpontján elhelyezkedő szülő büntetéskor a gyermekfelé kiabáló, kritizáló, fenyegető és akár bántalmazó viselkedés formát is tanúsíthat.

A kontroll dimenzió ez az elmélet arra vonatkozik, hogy a szülő mennyire szorítja korlátok közé a gyermekének szabadságát, milyen és mennyi szabályt állít fel neki, ennek is két végpontja van engedékeny és korlátozó. A dimenzió engedékeny végpontja olyan szülői viselkedést és magatartást ír le, amely szabad utat ad a gyermeke viselkedésének, ezzel ellentétben a korlátozó végponton elhelyezkedő szülő merev szabályokat és fékező magatartást tanúsít gyermeke felé.

A két dimenzió együttes figyelembe vételével négyféle szülői nevelési attitűd írható le: *meleg-korlátozó*, *meleg-engedékeny*, *hideg-korlátozó*, *hideg-engedékeny* (Vajda és Kósa, 2005 131:133).

Diana Baumrind modellje 110 óvodásgyerekek megfigyelésén alapszik. A megfigyelések alapján a gyerekeket a következő csoportba sorolta be:

- Komponensek - ezek a gyerekek vidámak, kíváncsiak és magabiztosak,
- Visszahúzódók - a gyerekek félénkek, visszahúzódók és boldogtalannak tűnnek,
- Éretlenek – jellemző rájuk az impulzív viselkedés, felnőttekhez és a társaikhoz is érzelmileg tapadó. (Baumrind, 1971; Vajda, Kósa, 2005 133:134)

Ezt követően a szülő-gyerek kölcsönhatások megfigyelése révén megpróbálták feltérképezni a szülői magatartást, ezen kívül összegezni azokat a jellemző szülői megnyilvánulásokat, amik az egyik, esetleg másik gyerekcsoportba tartozó gyermekek szülei általánosságban jellemző volt. Ezen tényezők megfigyelése révén Baumrind három szülői nevelési attitűdöt különített el:

Tekintélyelvű (autoriter) szülő: követelő szülő. Az ilyen szülők szerint a szülőknek jogai van a gyermeknek pedig kötelezettségei pl: „amit megmondtam, azt fogod csinálni és téma lezárva”. Általában a gyermek szükségleteit nem veszik figyelembe. Szigorú, merev és ésszerűtlen elvárásaik vannak gyermekük felé. A szülők büntetéssel nevelik a gyerekeket. Ezeknek a szülőknek a gyermekei visszahúzódók lesznek.

Irányító, mérvadó (autoritativ) szülő: gyermekközpontú és követelő egyben . A szülőnek magas elvárásai vannak gyermekkel szemben, de ez ugyanakkor meleg és támogató attitűddel párosul, figyel gyermeke szükségleteire, a szülő segít a gyermeknek az önállóságban a függetlenségben a céljai elérésében, de ezzel együtt a normák betartására és a csoportnormák konfirmálására neveli. Irányítja és kontrollálja a gyermeket, ezeknek a

gyerekeknek van módjuk felfedezni a világot és szert tesznek a megfelelő társas kompetenciákra. Hosszú távon sikeresek lesznek, ők tartoznak a komponens csoportba.

Engedékeny (ráhagyó) szülő. A szülők-gyermek kapcsolat nagyon érzelmetli, ezeket a szülőket a meleg elfogadó attitűd jellemvonás jellemző, nagyobb tért hagy a gyermeknek és kevésbé vagy egyáltalán nem kontrollálja. Alacsony elvárásai vannak, a büntetést nem alkalmaznak a nevelésben. Jól fogadják akár a gyermek nem megfelelő viselkedését is, elfogadó a gyermek viselkedésével, vágyaival szemben. Az engedékeny szülők mellett felnövő gyerekeknek nem kell az életkoruknak megfelelő viselkedést tanúsítaniuk. Őket nevezi Baumrind az éretleneknek. (Cole and Cole 2003; Vajda, Kósa, 2005 133:134)

Baumrind elméletét nagyon sok kritika érte, leginkább, azért mert ezek a családok főként észak-amerikai nukleáris családok voltak, és ez a modell nem biztos, hogy más családok körében is megállná a helyét. Baumrind ugyanakkor arra is felhívta a figyelmet, hogy a kontroll hiánya és túlzott engedékenység sem jár kedvező következményekkel a gyermeknevelés szempontjából, az engedékenység éretlen viselkedéshez vezet, a kontroll viszont a gyermek személyiségének sérülését eredményezheti (Cole and Cole 2003 ; Vajda, Kósa, 2005 133:134).

Maccoby és Martin 1983-as modellje Baumrind elméletét veszi alapul, ugyanakkor ők már négy nevelési stílust tárnak fel és írnak le, két dimenzió alapján. Meg jelenik a követelés dimenziója, ami arra vonatkozik, hogy a szülő minnyire korlátozza gyermekét, mennyire támaszt felé magas elvárásokat, mennyire követel meg tőle megfelelő viselkedést. A második dimenzió a válaszkészség dimenziója, ami a szülők elfogadásra, melegségre, a gyermek fejlődése iránti elkötelezettség jellemző.

A két dimenzió alapján Maccoby és Martin négy szülői nevelési stílust állított fel:

- Mérvadó (autoritativ) szülő nagy elvárásokat támaszt a gyermeke felé elvárja a jó viselkedést, betartatja a szabályokat. Ezzel párhuzamosan a szülő válaszkészsége magas, segítő, meleg hozzáállás jellemző rá.
- Tekintélyelvű (autoriter) szülő hatalmas elvárásokat fogalmaz meg a gyerekekkel szemben, megköveteli a jó viselkedést, irányítja, ezen kívül kontrollálja a gyerek viselkedéseit. A szülő válaszkészsége alacsony, kevésbé veszi figyelembe a gyerek igényeit, vágyait, kevésbé elfogadó a gyerek impulzusaival.
- Az elkényeztető szülő kevés elvárást támaszt a gyerekekkel szemben, meleg, ezen kívül toleráns az attitűdje, elfogadó a gyermek viselkedésével szemben.

- Az elhanyagoló szülő nem támaszt követelményeket, valamint nem jellemző rá a gyerek igényeire való válasz készség. Saját nehézségei okán, esetleg a szülői szereppel való azonosulás képtelensége okán elhanyagolja a szülői feladatait.

A gyermekbántalmazás tekintetében mintegy kínálja magát az a feltevés, hogy a dimenziók végpontjai azok, amik magas kockázatot jelentenek. A túlzott szabályozás, továbbá a hozzá kapcsolódó erőteljes fegyelmezés egyfelől a fizikai, emocionális bántalmazás veszélyét hordozza, másfelől – szülőközpontúsága, továbbá a gyermek igényei iránti alacsonyabb fokú érzékenység révén – az affektív, esetleg akár fizikai elhanyagolás lehetőségét. A túlságosan gyenge szabályozás az elhanyagolás tekintetében jelenthet magas rizikót, különösen, ha érzelmi távolságtartással, közönnyel párosul (Vajda, Kósa, 2005 134:136).

2.2 Szülői nevelési stílusok és azok felosztásai

Kurt Lewin amerikai-német pszichológus a „társadalom pszichológiai atyja”-nak is szokták emlegetni. Amerikába költözését követően gyermekpszichológusként dolgozott innen adódott az 1936-os években megírt kutatása, amelyben iskolás fiúgyermekeket figyelt meg, akiknek feladatokat kell elvégezniük. Egyik legismertebb vizsgálatában Lewin, Lippitt és White által végzett kísérletben három különböző vezetési stílust vizsgáltak meg az iskolás fiúgyermekek körében: az autokrata (autoriter), a demokratikus és a laissez-faire. Az eredmények alapján a különböző vezetési stílusoknak jelentős hatása volt a csoportdinamikára és a teljesítményre. (Mérei-Binét, 2016)

Az autokrata vezetési stílus mellett, ahol a vezető szigorúan irányítja a csoportot és korlátozza a résztvevők beleszólását, növekedett az agresszió és a konfliktusok száma a csoportban. A gyerekek gyakran keresik a bűnbakot az agresszió kifolyásolására, ami azt mutatja, hogy az autoriter vezetés feszültséget és konfliktusokat szülhet a csoportban.

A demokratikus vezetési stílus esetén, ahol a vezető bevonja a csoporttagokat a döntéshozatalba és támogatja a nyitott kommunikációt, barátságosabb társas légkör alakult ki, és a csoport hatékonyabban tudott együttműködni és feladatokat végrehajtani.

A laissez-faire vezetési stílusban, ahol a vezető minimális irányítást vagy iránymutatást nyújt, a csoport tagjai gyakran nem voltak motiváltak vagy képesek hatékonyan együttműködni, és kevesebb feladatot végeztek el.

Ezek az eredmények rámutatnak arra, hogy a vezetési stílusoknak jelentős hatása van a csoportdinamikára és a teljesítményre, és segítenek megérteni, hogyan befolyásolja a vezetői viselkedés a csoporttagok viselkedését és teljesítményét (Mérei-Binét, 2016).

- *Autokratikus* (tekintélyelvű) nevelői stílus sajátossága az, hogy egyedül vezet. A gyermek egyedül hozza meg a döntéseit, a csoport, esetleg annak tagjai alig, esetenként egyáltalán nem dönthetnek. Az autokratikus nevelői stílusra jellemző az utasítások, valamint parancsok használata. Azok a gyerekek, akik ebben a stílusban nevelkednek jellemző rájuk a visszahúzódottság, önállótlanág.
- *Demokratikus* nevelői stílus jellemzője, hogy alkalmat ad a döntés előtt a dolgok megvitatására, a csoport véleményét is mindig figyelembe veszi. Módszerének sajátossága, hogy kompromisszumot próbál keresni vita és meggyőzés által. Gyermekük saját véleményét alkothatnak
- *Laissez - faire* (ráhagyó) nevelési stílus jellemzője a teljes vezetés hiánya.

Lewin megállapítása szerint a leghatékonyabb vezetési stílus az autokratikus stílus. A legnépszerűbb a demokratikus, hiszen ennél a stílusnál a vezető az alanyokat is bevonja munkájába. A laissez-faire pedig a legkisebb eredményt hozó, legkevésbé hatékony vezetési stílus, viszont ezáltal kerültek előtérbe az emberek egyedi tulajdonságai, képességei (Horváth, 2004).

Ranschburg Jenő felosztásait is a nevelési stílusokról

Ranschburg Jenő a pszichológia tudományok professzora. A gyermekekkel, a családdal kapcsolatos nézeteit, véleményét mindig úgy közvetítette, hogy azt az átlagolvasó, néző is megértse. Munkássága során négy szülői stílust határozott meg:

- meleg – engedékeny
- meleg – korlátozó
- hideg – engedékeny
- hideg – korlátozó

A meleg-engedékeny szülői attitűd a harmonikus nevelés kulcsa, ami ideális a gyermek személyiségfejlődéséhez. A "meleg" jelző nem azt jelenti, hogy a gyermek túlkényeztetése, és az "engedékeny" sem azt, hogy hiányoznak a határok vagy tiltások. Az ebben a típusban nevelkedő gyerekek pozitív világnézettel rendelkeznek, aktívak, céltudatosak, barátságosak, kreatívak és aktívan részt vesznek a világ dolgaiban. Soha nem kérdőjelezzik meg, hogy szeretik őket, de ez a szeretet sosem korlátozza cselekedeteiket. Megfigyelték, hogy ezeknek a gyerekeknek az agressziója inkább a biztonságérzetükből és a szigorú büntetések hiányából ered, nem pedig az önálló cselekvésük gátolásából.

Milyen felnőtté válnak ezekből a gyerekekből? Általában az ilyen felnőtteket az önérdek vezérli, nagy reményekkel kezdenek neki céloknak, de csak ritkán érik el azokat, kevés a

kitartásuk, alacsony a stresszszintjük, önzők és gyenge jelleműek lehetnek, és nehézségekkel küzdenek az életben. Azonban, mivel a személyiségük nem szenved érzelmi sérüléseket, a hiányosságaik korrigálhatók.

A meleg-korlátozó attitűd azt jelenti, hogy a szülők túlzottan szeretetteljesek és nagymértékben korlátozzák a gyermek önállóságát. Például az ilyen szülők csak havonta egyszer-kétszer engedik meg a nyalóka fogyasztását, mert az nem tesz jót az egészségének és a fogainak. Nem engedik ki a gyereket sapka és sál nélkül egészen tavasz végéig, mert attól tartanak, hogy megfázik. Ezzel a korlátozással megakadályozzák a gyerekek önálló cselekedeteit, ami miatt a gyermek haragját a szüleikre irányítják. A gyerekek nem tudják kiélni a korlátozások elleni ellenérzéseiket, mivel az agressziót tiltják a szülők, így ez a feszültség befelé irányulhat, és nyugtalanságot okozhat. Ez a nevelési módszer túlzottan konform viselkedést eredményez.

A hideg-engedékeny szülői attitűd az elhanyagoló nevelés jellemzője, amikor a szülők nem törődnek a gyermekükkel, és nem képesek kielégíteni az ő függőségi igényeiket. A nyílt ellenszenv és a nem törődés jellemzi ezt az attitűdöt, és ha a szülő mégis foglalkozik a gyerekekkel, az általában fizikai büntetésben nyilvánul meg. A gyermek a szülővel szembeni agresszióját a környezetében vezeti le, ami antiszociális viselkedést és szeparációs szorongást okozhat. Ezeket a szülőket sokszor annyira lekötik saját problémáik, hogy nincs idejük vagy energiájuk a gyerekükkel való foglalkozásra. Ez az elhanyagolás súlyos következményekkel járhat a gyermek affektív szükségleteire nézve.

Milyen felnőtt válik ezekből a gyerekekből? Általában az ilyen felnőtteket az önérdek vezérli, nagyon alacsony az önértékelésük, könnyen befolyásolhatók és megtéveszthetők, és hajlamosak bűncselekményekbe keveredni az önbecsülésük javítása érdekében. Végül keserű és csalódott emberekké válnak, akiket vonz a balszerencse és azok, akik kihasználják őket.

A hideg-korlátozó nevelési attitűd- tekintélyelvű nevelési attitűdöt hasonlóan a gyermekkel szembeni ellenőrzések, a kötődés elutasítása jellemző, mely nem nyíltan, hanem rejtetten, a túlzott, szinte elviselhetetlen korlátozások formájában jelentkezik. A gyermekből ez agressziót vált ki, melyet nem fejezhet ki. Ez a szülő gondoskodik a gyermekéről, sokszor fel is emlegeti, hogy ő milyen sok áldozatot hoz, továbbá amit tesz, az csakis a gyermekéért történik. Ebben az ellentmondással terhes légkörben, hálátlannak érzi magát a gyerek, büntudatot él át (Ranschburg, 1998).

Remsberg-Saunders szülői nevelési stílusai

Bonnie Remsberg és Antoinette Saunders pszichológusokat is foglalkoztatták, miként hat a gyermek fejlődésére a szülői nevelési stílus. Összesen hat szülői típust különböztettek meg:

Diktatorikus szülő jellemzői:

A diktatorikus szülő nagyon szigorú gyermeke felé, üzenetében azt közvetíti, hogy ő a felnőtt és azt kell csinálni a gyermeknek amit ő mond, gyakran semmibe veszik gyermekeik érzelmeit. „Nem számít,mit gondolsz, itt én irányítok”.

A diktatorikus szülőket a gyermekeik őrmesternek vagy kiképzőtisztnak tekintik. A diktatorikus szülőkre a gyerekek néha hangosan ,néha nagyon halkán, néha pedig a kettő kombinációjával reagálnak. Az iskolában gyakran megfigyelhető a következő viselkedésformák: önzés, hiszti, makacsság, dac, szexuális zaklatás, koordinációhiány, gyenge megküzdési készség és gyakori fejfájás. Kisebrendűségi érzésektől szenvednek, alacsony az önbecsülésük, és gyakran képtelenek megbocsátani.

A kritizáló szülő jellemzői:

A kritizáló szülők nagyon hasonlítanak a diktatorikus szülőkhöz, ők gyermeküknek azt sugallják, „te semmiben nem vagy jó”. A kritizáló szülők figyelmüket mások hibáira összpontosítják. Gyermekeik viselkedésében gyakran mutatkozik visszahúzóds, titkolózs, hazudozs. Jellemző lehet még a túlzott maximalizmus, hiszen mindig rettegnek attól, hogy valami hibát követnek el, és ezért leszidást és sértegetést kapnak.

A gyermeknevelésre alkalmatlan szülő jellemzői:

Ezek a szülők sokszor alkohol vagy más szer rabjai. A gyermekük felé azt sugallják, hogy „képtelen vagyok a nevelésedre, nem tudok neked megadni semmit, amire igazán szükség lenne”. A gyermekeik viselkedésmintája gyakran hasonlít az alkohol vagy a kábítószerhatás alatt álló szülők viselkedésimintáihoz. Viselkedésükre jellemző a tisztelet hiánya, álérettség, depresszió, taktikázás, gyakori dühkitörések.

Érdektelen szülő jellemzői:

Általánosságban elmondható erről a szülő típusról, hogy érdektelenek gyermekeik iránt, kevés időt töltenek velük, minden más dolgot fontosabbnak tartanak, mint az együtt töltött időt, ezzel azt sugallják gyermekeik felé, hogy „nem vagy fontos nekem”. Ezzel szemben a gyermekek, hogy elkerüljék a fájdalmas igazsággal való szembesülést, sokszor hatalmas energiát fordítanak arra, hogy tagadják azt, amit éreznek. Az érdektelen szülők gyermekeire jellemző viselkedés: a túlzások, hazugságok, visszahúzódsok, nyugtalanság, depresszió, önbecsülésük alacsony.

Az aggályoskodó szülő jellemzői:

Az aggályoskodó szülő , azt sugallja gyermeke felé hogy „ képtelen vagy egyedül , bármit megtenni” . A gyermekben azt az érzetet kelti, hogy egy csecsemő, nem képes egyedül semmire, mindenbe beleüti az orrát, nem hagy egyedül semmit véghez venni. Az aggályoskodó szülők gyermekei olyan viselkedési formákat mutatnak, amelyeket a szülők nem feltétlenül társítanak saját viselkedésükhöz, például visszahúzóást, gyakori megfázást, féltékenységet, falánkságot és gyakori dühkitöréseket. A túlzott aggodás miatt a gyerekek alvászavaroktól szenvednek, leblokkoltnak érzik magukat ,nehezen kommunikálnak a személyes problémáikról, és titkolóznak.

Az értékelő szülő jellemzői:

Az értékelő szülő a legjobb szülői nevelési típus a gyermek személyiségének fejlődése szempontjából. A szülő azt sugallja a gyermeke felé, hogy „szeretlek, nagyon jó gyermek vagy”. Az értékelő szülők gyermekei életrevalók, érzelmileg kiegyensúlyozott ,spontánok, aktívak, és energikusak, lelkesek, rugalmasok, megbízhatóak, véleményformálók, de nyitottak más ötletekre, kedvesek és kreatívok (Ramsberg-Saunders 2000).

Varga Anna Jákovleva és Sztolin Volodimir Viktorovics is végeztek vizsgálatot a szülői nevelési stílusok területén, amelyeket az alábbi felosztás szerint értelmeztek:

Pozitív nevelési stílus: elfogadó-elutasító, együttműködő, szimbiotikus.

Negatív nevelési stílus: tekintélyelvű, lenéző-alulértékelő.

- *Elfogadó- elutasító* ez a stílus a gyermekhez való érzelmi odafordulást mutatja. Egyrészt szeretik gyermeküket, tiszteletben tartják egyediségét, és sok időt töltenek együtt, elfogadva érdeklődésüket és terveiket. Másrészt azonban rosszul nevelik őket, nem alkalmazkodnak életstílusukhoz, és úgy érzik, soha semmit nem fognak elérni az életben. Szomorúságot éreznek, dühösek, nem bíznak gyermekeikben és nem is tisztelik őket.
- *Együttműködő-* ezt a szülőtypust a társadalmilag elvárt normák jellemzik. A szülők érdeklődnek, segítenek, továbbá empatikusan viszonyulnak gyermekeik terveire. Nagyra értékelik gyermekük intellektuális, ezen kívül leleményes attribútumait, büszkék rájuk. A szülők bíznak, a gyermekükben elfogadják függetlenségi vágyát, valamint támogatják őt.
- *Szimbiotikus-* ebbe a típusba tartozó szülők folyamatosan aggódnak gyermekeikért, az élet nehézségeire hívják fel a figyelmüket, igyekeznek kielégíteni a gyermek szükségleteit és elzárni őt a külvilág nehézségeitől és kellemetlenségeitől. Még mindig csecsemőként gondolnak gyermekükre, akit meg kell védeni. A „mi „ kapcsolat a kisbaba megszületésekor a gondos anya ráhangolódik a gyermekre minden rezdülésére reagál, szinte együtt lélegzik, fekszik és kel kisbabjával. Ebben az időszakban beszélünk a szimbiózisról hiszen az anya és a gyerek nagyon szoros összehangolt kapcsolatban van, ami rendjén is van

ebben az időszakban. A probléma ott kezdődik, amikor a szülő nem hagyja érvényesülni gyermekét, nagyobb korban sem pl: 10 évesen is beköti a cipőfűzőjét, összevágja az ételét, felöltözteti, ilyenkor beszélünk nem egészséges anya gyermek kapcsolatáról.

- *Tekintélyelvű*- ebbe a típusba tartozó szülők szeretik irányítani gyermekük viselkedését, fegyelmet és a szabályok betartását várják el tőlük. Ha a gyermek megszegi a szabályokat büntetés vár rájuk. Folyamatosan figyelemmel kísérik gyermek fejlődését egyéni gondolatait és érzéseit.

- *Lenéző – alul értékelő*: A szülők még mindig kigyermekként tekintenek gyermekükre. Úgy érzik a gyermekük az életre képtelen, sikertelen és minden rossz bevonója. A legnagyobb hiba, hogy nem bíznak meg a gyermekükben Ennek függvényében a szülők próbálják elzárni a gyermeket az élet nehézségeitől a gyermek cselekedeteinek ellenőrzését követelve (Varga- Sztolin, 1986).

Az itt felsorolt szülői nevelési stílusoknak megvannak mind az előnyei, mind a hátrányai. Bár még ekkor sem beszélhetünk egy teljes szülői nevelési stílusról, minden szülő több stílus jegyeit, előnyeit és hátrányait hordozza magában. Megfigyelhető az is, hogy egy családon belül különböző nevelési stílussal rendelkeznek a szülők. Ilyenkor ezek a stílusok kiegészíthetik egymást, de lehetnek összeférhetetlenek is, amelynek következtében összezavarhatják gyermekeiket, ezzel helytelen nevelési légkört biztosítanak számukra. (Varga- Sztolin, 1986).

3. A GYERMEKBÁNTALMAZÁS ÉS A SZÜLŐI NEVELÉSI ATTITŰD ÖSSZEFÜGGÉSEINEK VIZSGÁLATA KÁRPÁTALJAI ÉS MAGYARORSZÁGI KISGYERMEKES SZÜLŐK KÖRÉBEN

A gyermek személyiségének fejlődésében a legmértvadás alappillér a család. A családnak a gyermek fejlődésére gyakorolt hatása olyan alap, amely segítheti vagy gátolhatja őt a fejlődésben.

A szülő nevelési stílus befolyásolja a gyermek viselkedési mintáinak az alakulását, erkölcsi értékeinek és a más emberekhez való viszonyulását. Ezek a minták és értékek határozzák meg azt, hogy a gyermek, milyen érzelmi alapokkal válik felnőtté. A család és a szülők fő feladata az, hogy harmonikus családi környezetet biztosítson a gyermek fejlődéséhez, pszichológiai biztonságot nyújtson gyermek számára, és kielégítse az alapszükségeit az egészséges fejlődéshez. A családi viszonyrendszerekben való zavarok negatív hatással vannak a gyermek jellemének, önbecsülésének, értékrendjének, viselkedéskultúrájának és mentális egészségének a kialakulásában. Sokesetben, a szülő figyelmetlensége, a bántalmazással kapcsolatos ismereteinek a hiányosságai vezetnek ahhoz, hogy a saját gyermekét a nevelés okán bántsa. A gyermek bántalmazása és elhanyagolása a gyermekben olyan lelki törést és maradandó nyomokat hagy, amely a felnőttkori személyiség alakulását negatívan befolyásolja és meghatározza az önmagához és másokhoz való viszonyulását. A társadalmi normák önmaga és mások elfogadása, az alkalmazkodás és a beilleszkedés nehézségei egy életen át megnehezítik a számára az érvényesülést és az másokkal való együttműködés készségének a megfelelő alakulását. Többek között bizalmatlan lesz az emberek és a társadalommal szemben, hisz ha szüleiben nem bízhat meg, akkor ki másban tudna.

A gyermekbántalmazás jelensége napjainkban is, sajnos, időszerű, amelynek vizsgálata fontos kérdése a gyermeknevelésnek. Az ok-okozati összefüggések feltárásában a szülői nevelési stílusok vizsgálatán, valamint a gyermekbántalmazással kapcsolatban kialakult nézetek összefüggéseinek feltárásával kívánom ráirányítani a figyelmet arra, hogy ez a folyamat megállítható edukáció útján.

A vizsgálat kutatási feladatai és módszerei:

A gyermekbántalmazás, a családi nevelés és a bántalmazással kapcsolatos kérdések értelmezésével kapcsolatos összefüggések feltárásához egy tesztet és egy önállóan

összeállított kérdőívet alkalmaztam. A kutatás során arra keresem a választ, van-e összefüggés a családok nevelési stílusai és a kulturális környezet befolyása között ; a gyermekbántalmazás kategóriáinak értelmezése összefüggésben áll-e a szülők iskolai végzettségével ; mely szülői nevelési stílus képviselői tartják elfogadhatónak az enyhébb bántalmazási formák alkalmazását a gyermeknevelésben, és mely az a szülői nevelési stílus képviselőik , amelyek elítélik a bántalmazás mindennemű formáját a gyermeknevelésben

A kutatáshoz két célcsoportot választottam. Egy Kárpátaljai óvoda, a Badalói „Édenkert” óvoda szülői közösségét, illetve egy Budapesti óvoda, a Rózsát nevető Waldorf Óvoda szülői közösségét kértem fel a vizsgálatban való részvételre. A kutatásban mindkét óvodából 20-20 szülő vett részt, akik kitöltötték egy szülői nevelési stílus meghatározásra javasolt tesztet, és emellett egy 17 kérdésből álló kérdőív kérdéseire is válaszoltak. A kutatásom módszerül a primer kutatást választottam.

Varga Anna és Sztolin Volodimir „A szülői nevelési stílusok vizsgálata” című tesztjét (1. számú melléklet) megfelelőnek véltem a szülői nevelési stílusok megállapítására mindkét óvoda szülői közösségéhez tartozó szülők vonatkozásában. A teszt 61 állításból áll. A teszt állításaira *igennel*, vagy *nemmel* lehetett válaszolni annak megfelelően, hogy az állítás mely mértékben jellemző a szülőre. Az állítások öt családi nevelési stílus meghatározását teszik lehetővé, ami által fény derül arra, hogy az illető szülő: elfogadó-elutasító, együttműködő, szimbiotikus, tekintélyelvű és lenéző-alulértékelő nevelési stílusban neveli-e a gyermekét. A teszt eredményeinek kiértékelése pontozással történik - mindegyik „igen” válasz egy pontot ért. A teszthez tartozik egy megoldó kulcs is, (2. számú melléklet) melynek révén a kategóriák meghatározása történik.

Minél magasabb a pontérték egy-egy kategóriát tekintve, annál határozottabb és egyértelműbb az adott szülői attitűd, értelemszerűen az alacsonyabb pontszámok - ennek ellentétét jelentik.

A pozitív tartományú nevelési stílus kategóriái a következők: elfogadó-elutasító, együttműködő, szimbiotikus.

A negatív tartományú nevelési stílus kategóriái a következők: tekintélyelvű, lenéző-alulértékelő.

A kapott számértékek jelentésértelme az alábbi rend szerint kategorizálható:

Az elfogadó-elutasító szülő nevelési stílus tekintetében az alacsony eredmények - 0-tól 8 pontig - azt mutatják, hogy a felnőtt pozitívan viszonyul a gyermekéhez. A szülő teljes mértékben elfogadja gyermekét, tiszteli annak egyéniségét, jóváhagyja érdekeit, támogatja terveiben, sok időt tölt vele és nem bánja meg azt. A magas pontszámok - 24-től 30 pontig

arról tanúskodnak, hogy a szülő negatív érzéseket táplál a gyermeke iránt: ingerlékenységet, dühöt, utálatot, bosszúságot érez.

Az együttműködő kategóriában a magas pontszám - 7 és 8 pont között - annak a jele, hogy a felnőtt nagy figyelmet fordít a gyermek érdeklődési köre iránt, magasan értékeli a gyermeke lehetőségeit, dicséri önállóságát és kezdeményezéseit. Igyekszik egyenrangú társként kezelni gyermekét. Az alacsony eredmények - 1 vagy 2 pont - azt mutatják, hogy a felnőtt ellenfélként tekint gyermekére. Ez a típusú felnőtt sem nevezhető jó pedagógusnak.

A szimbiotikus kategória magas pontszámai - 6 vagy 7 pont - arról számolnak be, hogy a szülő nem képez pszichológiai távolságot saját maga és a gyermeke között. Igyekszik a lehető legközelebb lenni hozzá, kielégíteni annak alapvető szükségleteit. Az alacsony pontszámok - 1 vagy 2 pont - azt jelentik, hogy a szülő ennek ellentétje: jelentős pszichológiai távolságot tart önmaga és gyermeke között, keveset törődik vele. Kevésbé nevezhető jó nevelőnek vagy tanárnak ez a típusú felnőtt.

A tekintélyelvű kategória magas pontszámai - 6 és 7 pont - azt mutatják, hogy a felnőtt túlságosan is nagy tekintéllyel viszonyul a gyermekéhez. Elvárja a teljes engedelmességet és szigorú fegyelmi keretek között tartja. Szinte minden téren rákényszeríti gyermekére a saját akaratát. Az ilyen személyiség messze nem lehet jó nevelő. Az alacsony eredmények ezen a skálán - 1 vagy 2 pont- ennek ellentétét jelzik. Arról tanúskodik, hogy gyakorlatilag semmilyen irányítás nem jellemző a szülő-gyermek kapcsolatot. Ez nem túl jó a tanítás és a nevelés szempontjából. A legjobb eredmény a jó pedagógiai képességek terén a 3 és 5 közötti pontszámok.

A lenéző-alulértékelő szülőtypus magas pontszáma - 7 és 8 pont - annak a jele, hogy a felnőtt szerencsétlennek tartja gyermekét, nem tartja őt intelligens lénynek. A gyermek érdekeit, hobbijait, gondolatait és érzéseit komolytalannak véli. Közömbösen viszonyul a gyermekéhez. Kevés eséllyel tartható az ilyen felnőtt jó nevelőnek vagy tanárnak.

A kutatás második részében ugyan ezeknél a szülőknél kérdőíves kutatást végeztem „A gyermekbántalmazás értelmezése a nevelés összefüggéseiben „ címmel. (3. számú melléklet) A kérdőív első kérdései arra irányultak, hogy a vizsgálatban résztvevő szülők milyen életkorúak, milyen szintű iskolai végzettséggel rendelkeznek, milyen a családi állapotuk, illetve hány kiskorú gyermeket nevelnek. A kérdőív további kérdései a gyermekneveléssel, és a bántalmazással kapcsolatos nézetek feltárára irányultak nyitott és zárt kérdéseken keresztül feltárni, milyen a viszonyulásuk a gyermekbántalmazás kategóriáival szemben, illetve mely bántalmazási formák elfogadottak a szülő számára a

gyermeknevelésben. Fontos része a kérdéseknek az is, hogy milyen fegyelmezési módozatokat ismer és használ a saját gyermeke nevelésében.

Arra a kérdésre keresve a választ, hogy a kulturális környezet hatással van-e a családokra oly módon, hogy a nevelési stílusok és a gyermek fegyelmezésében alkalmazott módozatok kimerítik-e a bántalmazás fogalmát, illetve a bántalmazás mely formáit tartják elfogadhatónak a szülők a gyermeknevelésben – az alábbi hipotéziseket állítottam fel:

H1: Határozott különbség van a kulturális környezet és a családi nevelési stílusok alakulásában.

H2: A fizikai, az érzelmi bántalmazást és elhanyagolást a nevelési stílustól függetlenül minden szülő elítéli.

H3: A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők pozitív szülői nevelési attitűdöt képviselnek.

H4: Azoknál a szülőknél, akik a negatív tartományú nevelési stílust képviselik elfogadott a gyermekbántalmazás enyhébb formája.

H5: Az elfogadó nevelési stílust képviselő szülők, elítélik a bántalmazás mindennemű formáját a gyermeknevelésben.

3.1.Kárpátaljai és magyarországi kisgyermekes szülők nevelési stílusvizsgálata és eredményeinek összehasonlító elemzése

Varga - Sztolin „A szülői nevelési stílusok vizsgálata” című teszt eredményeit az alábbiak szerint dolgoztam fel. A teszthez tartozó kiértékelő kulcs utasításainak megfelelően, minden „igen” válasz pontjait a megfelelő kategóriához csatolva egységesítettem, amely alapján nyilvánvalóvá vált, hogy mely szülő melyik nevelői stílus képviselője. A kapott eredmények bemutatása összefoglaló táblázatokba rendezve kerülnek bemutatásra, amelyekben a szülők monogramja segíti a további elemzések személyes vonatkozásainak a vizsgálatát. A táblázatokban, a nevelési stílusok vizuális megkülönböztetése érdekében, színkód alkalmazása segíti az áttekinthetőséget, az alábbiak szerint:

Színkódok
Elfogadó
Együttműködő
Szimbiotikus
Tekintélyelvű
Lenéző-alulértékelő

Annak érdekében, hogy megvizsgálhassuk a kulturális környezet és a szülői nevelési stílusok alakulásainak összefüggéseit, a teszt eredményei külön táblázatokba rendezve

kerülnek bemutatásra. Külön a Kárpátaljai szülők esetében és külön a Budapesti szülők esetében az alábbiak szerint:

Kárpátalján élő szülők nevelési stílusa

	Kód	Elfogadó Elutasító	Együttműködő	Szimbiotikus	Tekintélyelvű	Lenéző, Alulértékelő
1	O. G	11	6	4	6	1
2	B. A	10	7	3	4	2
3	S. É	9	5	2	6	1
4	M.V	10	7	2	3	1
5	P. Cs	15	6	4	7	0
6	L. Sz	8	4	2	4	0
7	N. K	8	5	7	2	0
8	O.K	8	4	3	3	1
9	L.M	13	4	6	0	1
10	P. Sz	8	5	2	1	2
11	Sz. A	16	4	6	2	1
12	D.A	8	7	3	2	1
13	J.A	13	5	2	6	2
14	N.N	8	8	3	2	1
15	N.A	8	7	4	4	3
16	S.E	12	4	6	2	1
17	D.V	8	6	5	2	4
18	P.V	8	6	2	3	0
19	Sz. K	11	7	4	2	0
20	N.L	19	5	3	6	0
A nevelési stílusok összesítése:		9	6	4	5	0

1. sz. táblázat: **Kárpátalján élő szülők** nevelési stílusa eredményeinek összesítő táblázata

Ebben a táblázatban figyelemre méltó 3 szülő válasza, (D.A, N.N, N.A) náluk egyszerre több családi nevelési stílus is dominál. A többi megkérdezett szülő pedig egyértelműen besorolható egy-egy szülői nevelési stílusba. Az első kategóriában (elfogadó- elutasító), minden elemzett válasz az elfogadó végre sarkalt így tehát összesen ebbe a kategóriába 9 szülő besorolható, 11 pedig nem. A második kategória az együttműködő a válaszok elemzése alapján ez a nevelési stílus 6 szülőnél dominál 14-nél pedig nem. A harmadik kategória a szimbiotikus a válaszok elemzése alapján ebbe a kategóriába 4 szülő besorolható, 16 pedig nem. A negyedik kategória a tekintélyelvű ide az adott válaszok alapján 5 szülő sorolható

be , 15 pedig nem. Az ötödik kategória a lenéző-alulértékelő , a válaszok alapján egy szülő sem sorolható be, akinél ez a fajta nevelési stílus dominál.

Magyarországon élő szülők nevelési stílusa

	Kód	Elfogadó Elutasító	Együttműködő	Szimbiotikus	Tekintélyelvű	Lenéző, Alulértékelő
1	Ny.O	8	7	6	0	0
2	K. B	10	5	7	1	0
3	M.M	8	8	4	2	0
4	T.Á	11	5	6	2	0
5	B.É	8	6	5	0	0
6	F.É	13	5	6	1	0
7	T.Cs	10	6	7	2	1
8	S.Á	8	7	7	2	0
9	N.F	8	8	6	1	0
10	A.Zs	8	6	5	3	1
11	B.B	8	5	4	1	1
12	O.K	10	6	7	1	0
13	K.P	8	5	7	2	0
14	K.Cs	8	6	6	3	0
15	V.A	10	7	5	3	0
16	P.L	11	8	5	2	0
17	N.F	8	7	4	2	0
18	L.L	9	6	6	1	1
19	S.E	13	7	5	1	0
20	H.K	12	7	5	1	0
A nevelési stílusok összesítése:		10	10	11	0	0

2. sz. táblázat: **Magyarországon élő szülők** nevelési stílusa eredményeinek összesítő táblázata

Ebben a táblázatban figyelemre méltó 5 szülő válasza, (NY.O,S.Á, N.F, K.P, K.CS) náluk egyszerre több családi nevelési stílus is dominál. A többi megkérdezett szülő pedig

egyértelműen besorolható egy-egy szülői nevelési stílusba. Az első kategóriában (elfogadó-elutasító), minden elemzett válasz az elfogadó végre sarkalt így tehát összesen ebbe a kategóriába 10 szülő besorolható, 10 pedig nem. A második kategória az együttműködő a válaszok elemzése alapján ez a nevelési stílus 10 szülőnél dominál 10-nél pedig nem. A harmadik kategória a szimbiotikus a válaszok elemzése alapján ebbe a kategóriába 11 szülő besorolható, 9 pedig nem. A negyedik kategória a tekintélyelvű ide az adott válaszok alapján egyik szülő sem sorolható ebbe a kategóriába. Az ötödik kategória a lenéző-alulértékelőnél ugyan ez a helyzet, egyik szülő sem sorolható ebbe a kategóriába.

A két országban végzett szülői nevelési attitűd vizsgálat szembevető különbözőségeket mutat, amelyet az alábbi táblázat jól szemléltet:

**Összehasonlító táblázat
a Kárpátalján és Magyarországon élő szülők nevelési stílusai tekintetében**

	Szülői nevelési stílus	Kárpátalján élő szülők	Budapesten élő szülők
1	Elfogadó	9	10
2	Elutasító	0	0
3	Együttműködő	6	10
4	Szimbiotikus	4	11
5	Tekintélyelvű	5	0
6	Lenéző- alulértékelő	0	0

3.sz. táblázat: A két országban végzett szülői nevelési attitűd vizsgálat eredményének összehasonlítása

Az összehasonlító táblázatból megállapíthatjuk, hogy az elfogadó nevelési stílus Kárpátalján 9, Budapesten pedig 10 szülőnél van jelen. Az elutasító nevelési stílus egyik országban sincs jelen, ami pozitív. Budapesten 10 szülőnél van jelen az együttműködő nevelési stílus, míg Kárpátalján csak 6 szülőnél, ugyanez a helyzet a szimbiotikus nevelési stílussal budapesti szülők körében 11 személynél dominál, míg a kárpátaljaiaknál csak 4 szülőnél. A tekintélyelvű nevelési stílus kizárólag csak Kárpátalján van jelen 5 szülőnél. A lenéző-alulértékelő nevelési stílus dominanciája, pedig egyik országban sincs jelen, ami szintén pozitívum. Ebben a táblázatban még jól látható az is, hogy vannak ismétlések. Ez azzal magyarázható, hogy a megkérdezett szülők válaszainak összesítésénél kiderült, hogy egyszerre több kategóriába is besorolható. Az adott válaszok alapján nem kaptam elegendő információt a körükben domináló szülői nevelési stílus bizonyítására.

3.2 A kérdőíves vizsgálat

„A gyermekbántalmazás értelmezése a nevelés összefüggéseiben” összehasonlító elemzése

„A gyermekbántalmazás értelmezése a nevelés összefüggéseiben” c. kérdőívet ugyanaz a 20 Magyarországon és 20 Kárpátalján élő, és óvodás korú gyermeket nevelő szülő töltötte ki.

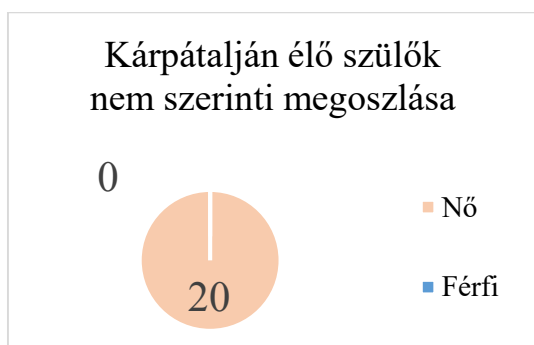
A kérdőív kérdéseire adott válaszok az alábbiak szerint kerültek elemzésre.

Mindegyik zárt és nyitott kérdésre adott válaszok egységesített formában táblázatokba foglalva kerülnek bemutatásra, külön kezelve a Magyarországi illetve Kárpátaljai szülők válaszait, amelyekhez diagrammok is készültek - így szemléltetve a válaszokban fellelhető hasonlóságokat és különbségeket.

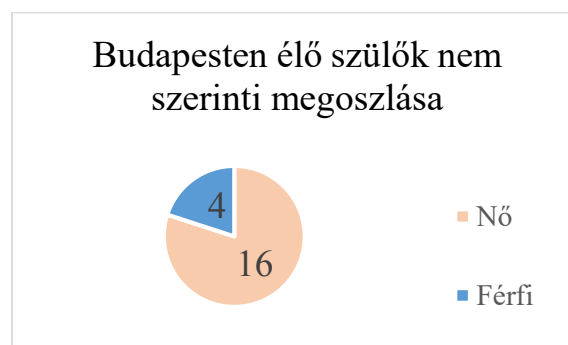
A válaszadók nemek szerinti megoszlása:

Kárpátalján élő szülők		Budapesten élő szülők	
Nő	Férfi	Nő	Férfi
20	0	16	4

4. sz. táblázat : A válaszadók nemek szerinti megoszlása

1.sz. ábra: Kárpátalján élő szülők nem szerinti megoszlása

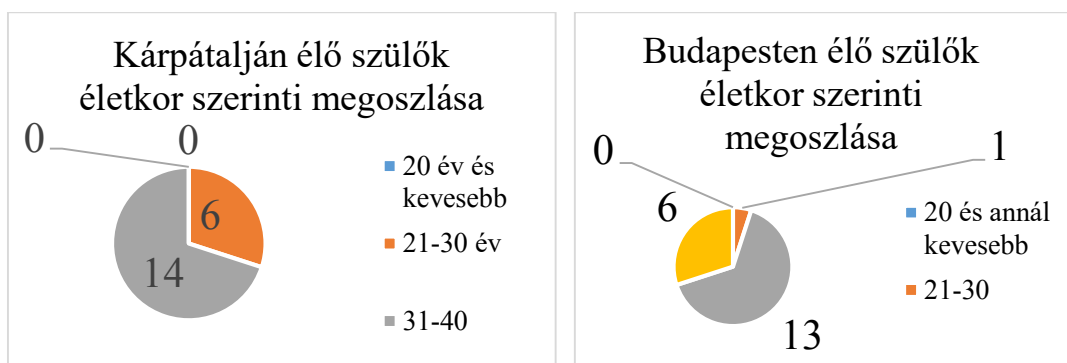
2.sz. ábra: Budapesten élő szülők nem szerinti megoszlása

A válaszadók nemek szerinti megoszlását tekintve Kárpátalján élő szülők köréből kizárólag nőktől érkezett válasz, míg Budapesten élő szülők tekintetében 16 válaszadó nő volt 4 válaszadó pedig férfi.

A válaszadók életkor szerinti megoszlása:

Kárpátalján élő szülők				Budapesten élő szülők			
20 év és kevesebb	21-30	31-40	41 év felett	20 év és kevesebb	21-30	31-40	41 év felett
0	6	14	0	0	1	13	6

5. sz.táblázat: A válaszadók életkor szerinti megoszlása

3.sz. ábra: Kárpátalján élő szülők életkor szerinti megoszlása

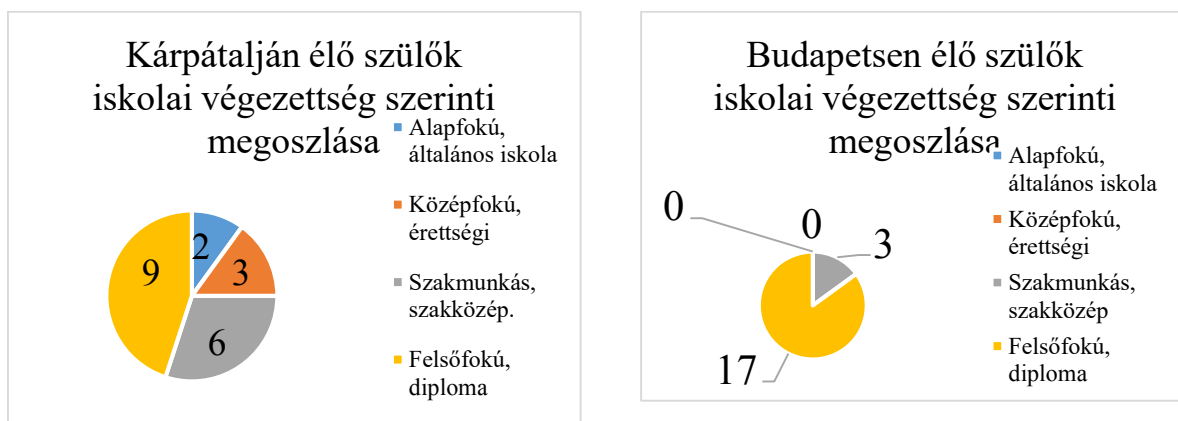
4.sz. ábra: Budapesten élő szülők életkor szerinti megoszlása

A válaszadók életkor szerinti megoszlását tekintve Kárpátalján élő szülők körében 6 szülő a 21-30 év közötti korosztályba tartozik 14 szülő pedig a 31-40 közötti korosztályt képviseli. A Budapesten élő szülők tekintetében 1 szülő sorolható 21-30 év közötti kategóriába 13 a 31-40 év közötti kategóriába és 6 szülő pedig a 41 év feletti kategóriába.

A válaszadók iskolai végzettség szerinti megoszlása:

Kárpátalján élő szülők				Budapesten élő szülők			
Alapfokú, általános iskola	Középfokú, érettségi	Szaktanárs, szakközép.	Felsőfokú, diploma	Alapfokú, általános iskola	Középfokú, érettségi	Szaktanárs, szakközép.	Felsőfokú, diploma
2	3	6	9	0	0	3	17

6. sz. táblázat: A válaszadók iskolai végzettség szerinti megoszlása

5. sz. ábra: Kárpátalján élő szülők iskolai végzettség szerinti megoszlása

6.sz. ábra: Budapesten élő szülők iskolai végzettség szerinti megoszlása

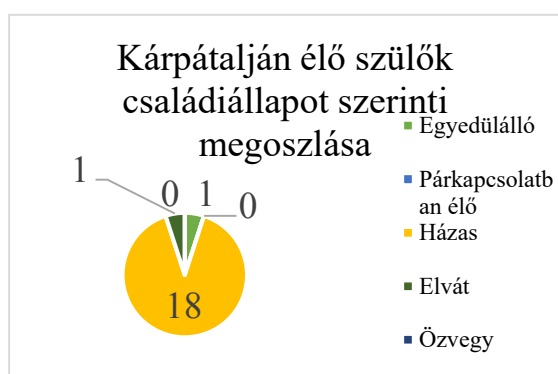
A válaszadók iskolai végzettség szerinti megoszlását tekintve a Kárpátalján a szülők többsége 6 szülő szaktanárs és 9 szülő pedig felsőfokú végzettséggel rendelkezik. A

Budapesten élő szülők közül 3 szülő szakmunkás végzettséggel 17 szülő pedig felsőfokú végzettséggel rendelkezik. A Budapesten élő szülő magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek.

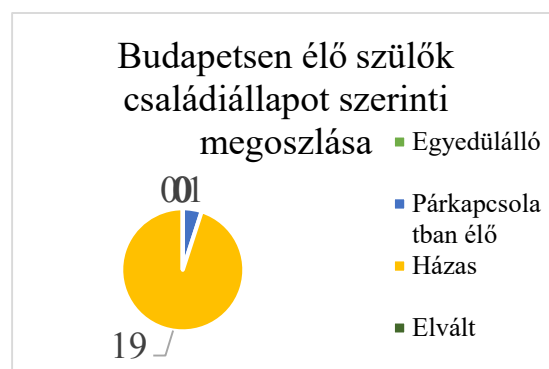
A válaszadók családi állapot szerinti megoszlása:

Kárpátalján élő szülők					Budapesten élő szülők				
Egyedülálló	Párkapcsolatban élő	Házass	Elvált	Özvegy	Egyedülálló	Párkapcsolatban élő	Házass	Elvált	Özvegy
1	0	18	1	0	0	1	19	0	0

7.sz táblázat: A válaszadók családiállapot szerinti megoszlása

7. sz. ábra: Kárpátalján élő szülők családi állapota szerinti megoszlás

8. sz. ábra: Budapesten élő szülők családiállapot szerinti megoszlás

A válaszadók családiállapot szerinti megoszlását tekintve Kárpátalján 18 válaszadó házasságban élő, 1 válaszadó egyedülálló, 1 pedig elvált. Budapesten élő válaszadók közül 19 házasságban élő, 1 válaszadó pedig párkapcsolatban. Összességében tekintve mindkét országban legtöbben házasságban élők.

Gyerekek száma a családban:

Kárpátalján élő szülők					Budapesten élő szülők				
1	2	3	4	5 és annál több	1	2	3	4	5 és annál több
8	10	2	0	0	5	4	10	1	0

8.sz. táblázat: Gyerekek száma a családban

9. sz. ábra: Kárpátalján élő szülők
gyerekeinek száma a családban

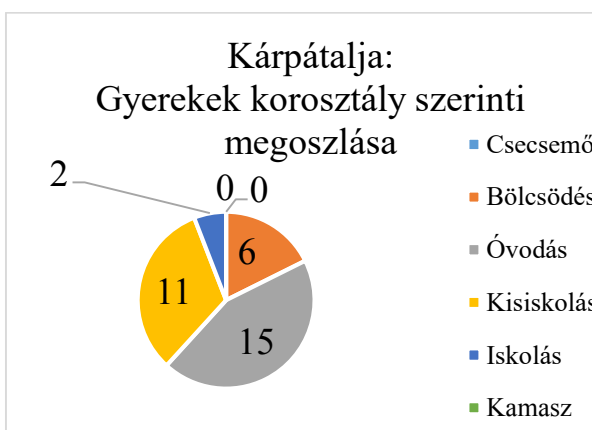
10. sz. ábra: Budapesten élő szülők
gyerekeinek száma a családban

A Kárpátalján élő szülők közül 8 válaszadónak 1 gyermeke van , 10 válaszadónak 2 gyermeke van, ezzel ellentétben a Budapesten élő szülők közül többségének 10 válaszadó elmondása szerint 3 gyermeket nevel.

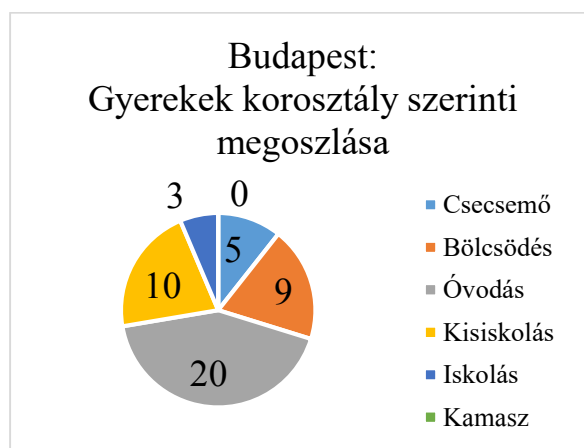
A gyerek/gyermek korosztály szerinti megoszlása:

Kárpátalján élő szülők						Budapesten élő szülők					
Csecsemő	Bölcsődés	Óvodás	Kisiskolás	Iskolás	Kamasz	Csecsemő	Bölcsődés	Óvodás	Kisiskolás	Iskolás	Kamasz
0	6	15	11	2	0	5	9	20	10	3	0

9 sz. táblázat: A gyerek/gyermek korosztály szerinti megoszlása

11. sz. ábra: Kárpátalján: Gyerekek
korosztály szerinti megoszlása a
családban

12. sz. ábra: Budapest: Gyerekek
korosztály szerinti megoszlása a
családban

A családban nevelkedő gyermekek megoszlását tekintve Kárpátalján élő szülők köréből 6 gyermek bölcsődébe járó, 15 óvodás, 11 kisiskolás és 2 pedig iskolás korosztályba tartozó.

Budapesten élő szülők körében a gyermekek megoszlása tekintve 6 gyermek csecsemő, 9 bölcsődébe járó, 20 gyermek óvodás, 10 kisiskolás, 3 pedig iskolás korosztályba tartozó.

Mit tartanak a legfontosabbnak a gyermeknevelésben (3 szóban):

Kárpátalján élő szülők		Budapesten élő szülők	
a meghatározásra használt fogalmak:	a meghatározást alkalmazók száma	a meghatározásra használt fogalmak:	a meghatározást alkalmazók száma
Szeretet	13	Szeretet	18
Türelem	6	Elfogadás	2
Fegyelmezés	4	Bizalom	4
Határozottság	5	Példamutatás	3
Következetesség	4	Válaszkész	2
Megóvás	4	Gondoskodás	5
Biztonság	3	Odafigyelés	2
Példamutatás	2	Türelem	8
Törődés	4	Szeretettel, figyelemmel kísérése és nem nevelés	1
		Hagyni a személyiséget kibontakozni	4

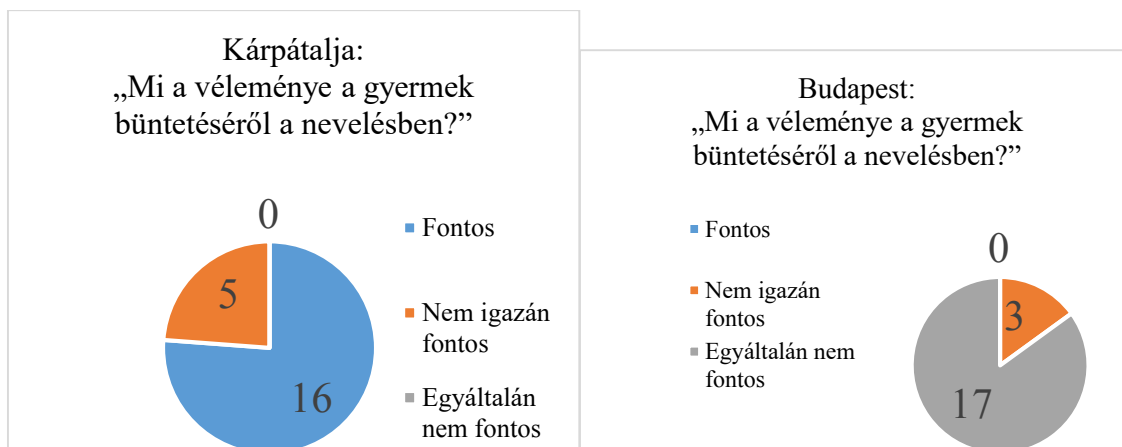
10. táblázat: Mit tartanak a legfontosabbnak a gyermeknevelésben (3 szóban)

Azt a kérdést tettem fel a szülőknek, hogy mit tartanak legfontosabbnak a gyermeknevelésben. Kárpátaljai szülők közül 13-an a szeretetet és 6-an türelmet írták, ugyanígy Budapesten élő szülők közül is 18-an a szeretetet, 8-an pedig a türelmet írták.

Mi a véleménye a gyermek büntetéséről a nevelésben?” kérdésre adott válaszok:

Kárpátalján élő szülők			Budapesten élő szülők		
fontos	nem igazán fontos	egyáltalán nem fontos	fontos	nem igazán fontos	egyáltalán nem fontos
16	5	0		3	17

11. sz. táblázat: „Mi a véleménye a gyermek büntetéséről a nevelésben?”

13. sz. ábra Kárpátalja:

„Mi a véleménye a gyermek büntetéséről a nevelésben?”

14. sz. ábra Budapest:

„Mi a véleménye a gyermek büntetéséről a nevelésben?”

Arra a kérdésre, hogy „mi a véleménye a gyermek büntetéséről a nevelésben?”, nagyon érdekes választ kaptam a Kárpátalján élő szülők közül 16-an úgy vélekednek, hogy fontos a gyermek büntetése a nevelésben, és csak 5 ember jelölte, azt a válaszlehetőséget, hogy nem. Ezzel ellentétben a Budapesten élő szülők közül 3 válaszadó azt jelölte, hogy nem igazán fontos míg 17 válaszadó szerint gyermek büntetése a nevelésben egyáltalán nem fontos.

„Mi a véleménye gyermek fegyelmezéséről?” kérdésre adott válaszok:

Lehetséges válaszok:	Kárpátalján élő szülők	Budapesten élő szülők
Fontos, hogy a gyermekem megismerje a szabályokat	10	3
Fontos, hogy a gyermekem megismerje az erkölcsi elvárásokat	5	3
Szükséges, mert csak így lehet megóvni a veszélyektől	6	5
Nem vagyok híve a fegyelmezésnek	0	6
A fegyelmezés gátolja a gyermekem személyiségének fejlődését	0	3

12. sz. táblázat: „Mi a véleménye gyermek fegyelmezéséről?”

Arra, a kérdésre, hogy „mi a véleménye a gyermek fegyelmezéséről” a Kárpátalján élő szülők közül 10 azt válaszolták, hogy fontos, hogy a gyermekük megismerje a szabályokat, 5 en, hogy megismerje az erkölcsi elvárásokat illetve 6 személy azt válaszolta, hogy csak így lehet megóvni a veszélyektől. A Budapesten élő szülők közül 3-3 ember válaszolta, hogy fontos hogy a gyermeke megismerje a szabályokat és az erkölcsi normákat, 5 válaszadó szerint szükséges, mert csak így lehet megóvni a veszélyektől, 6 szülő azt válaszolta, hogy nem híve a fegyelmezésnek , 3 szülő szerint pedig a fegyelmezés gátolja a gyermek személyiségfejlődését.

Az Ön véleménye szerint mi tartozik a fizikai bántalmazás kategóriájába?” a válaszok szerinti megoszlás:

Lehetséges álaszok	Kárpátalján élő szülők	Budapesten élő szülők
Megütés	16	0
Rúgás	20	0
Rángatás	11	0
Haj megtépés	7	0
Tárggyal dobálás	20	0
Megégetés	20	0
Mérgezés	20	0
Mindegyik	0	20
Egyik sem	0	0

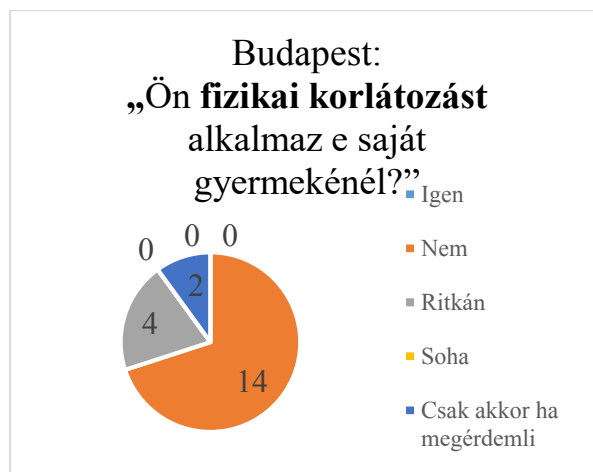
13.sz táblázat: Az Ön véleménye szerint mi tartozik a fizikai bántalmazás kategóriájába?”

„Az Ön véleménye szerint mi tartozik a fizikai bántalmazás kategóriájába?” kérdésre a Budapesten élő szülők válasza szerint mindegyik beletartozik, a Kárpátalján élő szülők választát tekintve kicsit más a helyzet 16 válaszadó szerint megütés, 20 válaszadó szerint a rúgás, 11 válaszadó szerint a rángatás, csak 7 válaszadó szerint a haj megtépés , 20 válaszadó szerint a tárggyal dobálás. megégetés és a mérgezés tartozik a fizikai bántalmazás kategóriájába.

„Ön **fizikai korlátozást** alkalmaz e saját gyermekénél?” kérdésekre adott válaszok:

Lehetséges válaszok:	Kárpátalján élő szülők	Budapesten élő szülők
Igen	6	0
Nem	9	14
Ritkán	3	4
Soha	0	0
Csak akkor, ha megérdemli	3	2
Egyéb:	Nem érkezett válasz	Nem érkezett válasz

14. sz.táblázat: „Ön **fizikai korlátozást** alkalmaz e saját gyermekénél?”

15. sz. ábra: Kárpátalján: „Ön **fizikai korlátozást** alkalmaz e saját gyermekénél?” kérdésekre adott válaszok

16. sz. ábra: Budapest: „Ön **fizikai korlátozást** alkalmaz e saját gyermekénél?” kérdésekre adott válaszok

„Ön **fizikai korlátozást** alkalmaz e saját gyermekénél?” kérdésre adott válaszok tekintetében Kárpátaljai szülők közül 6 szülő azt válaszolta, hogy igen 9 szülő azt, hogy nem 3 azt, hogy ritkán, 3 pedig , csak akkor ha megérdemli. Budapesten élő szülők közül senki nem válaszolta azt közvetlenül, hogy alkalmazna e fizikai bántalmazást a gyermeke nevelésében 14 szülő ki is jelentette , hogy nem 4 szülő csak ritkán és 2 pedig azt válaszolta, hogy csak akkor ha megérdemli.

„Az Ön véleménye szerint mi tartozik az érzelmi bántalmazás kategóriájába?”

Lehetséges válaszok:	Kárpátalján élő szülők	Budapesten élő szülők
Szóbeli vagy verbális bántalmazás: (sértegetés, kritizálás, meggyanúsítás, lekicsinyítés);	17	20
Izolációs, vagy szociális bántalmazás (eltiltás a barátoktól és más gyerekektől	14	18
Megfélemlítés	15	20
Szeretetmegvonás	20	20
Mulasztásos (pl. a gyermeket a számára fenyegető helyzetben egyedül hagyja, ahol nincs módja segítségkérésre);	20	20
Tevőleges magatartás (pl. a gyermeket megalázó helyzetbe hozza, egyéb emocionális bántalmazásnak teszi ki);	14	20
Mindegyik	0	0
Egyik sem	0	0

15.sz. táblázat : „Az Ön véleménye szerint mi tartozik az érzelmi bántalmazás kategóriájába?”

Az érzelmi bántalmazás kategóriájába a Kárpátalján élő szülők közül 17 en azt választották, hogy a szóbeli bántalmazás beletartozik ebbe a kategóriába, míg a Budapesten élő szülők közül mind a 20 ezt választották. Izoláció vagy a szociális bántalmazás Kárpátalján

14 szülő szerint tartozik ebbe a kategóriába, míg Budapesten 18 szülő szerint. A megfélemlítés Kárpátalján 15 szülő szerint tartozik a kategóriába, Budapesten mind a 20 szülő szerint. A tevéleges magatartás szintén Kárpátalján csak 14 szülő szerint tartozik ebbe a kategóriába. A budapesti szülők mindegyik szerint.

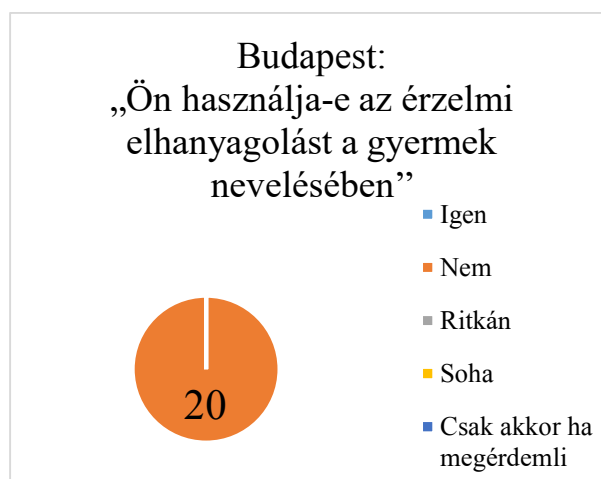
„Ön használja-e az érzelmi elhanyagolást a gyermek nevelésében” kérdésre adott válaszok:

Lehetséges válaszok:	Kárpátalján élő szülők a válaszok száma:	Budapesten élő szülők a válaszok száma:
Igen	5	0
Nem	3	20
Ritkán	11	0
Soha	0	0
Csak akkor, ha megérdemli	1	0
Egyéb:	0	0

16. sz. táblázat: „Ön használja-e az érzelmi elhanyagolást a gyermek nevelésében”

17. sz. ábra: Kárpátalja: „Ön használja-e az érzelmi elhanyagolást a gyermek nevelésében” kérdésre adott válaszok

18. sz. ábra: Budapest: „Ön használja-e az érzelmi elhanyagolást a gyermek nevelésében” kérdésre adott válaszok

Ön használja-e az érzelmi elhanyagolást a gyermek nevelésében kérdésre adott válaszok tekintetében a Budapesten élő szülők mind a 20-an kijelentették, hogy ők nem alkalmazzák ezt az érzelmi elhanyagolást a gyermekük nevelésében. Ezzel ellentétben a Kárpátalján élő szülők közül 5 ember kijelentette, hogy igen alkalmaz, 2 szülő nem alkalmaz, 11 szülő csak ritka esetekben és 1 szülő pedig csak akkor, ha a gyermek megérdemli.

Ön szerint mi tartozik az fizikai elhanyagolás kategóriájába? kérdésre adott válaszok:

Lehetséges válaszok:	Kárpátalján élő szülők a válaszok száma:	Budapesten élő szülők a válaszok száma:

Nem megfelelő és elegendő élelem biztosítása	0	0
Nem megfelelő és piszkos ruházat	0	0
Az orvosi ellátás hiánya a beteg vagy a megsérült gyermeket a szülő nem viszi orvoshoz	0	0
A higiénia hiánya	0	0
Az iskoláztatás mellőzése	0	0
Mindegyik	20	20
Egyik sem	0	0
Egyéb...	0	0

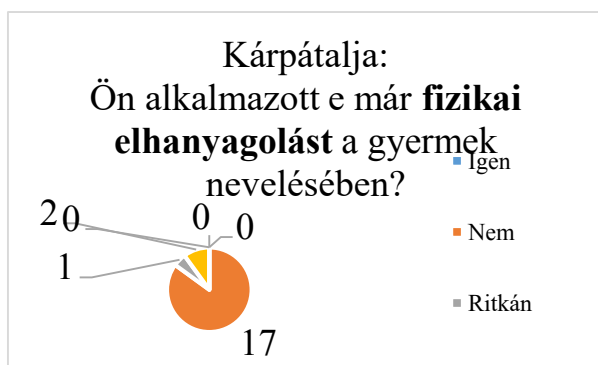
17. sz. táblázat: Ön szerint mi tartozik az fizikai elhanyagolás kategóriájába?

Arra a kérdésre, hogy „Ön szerint mi tartozik az fizikai elhanyagolás kategóriájába?” a Kárpátalján élő mind a 20 szülő válasza szerint, mindegyik beletartozik ebben a kategóriába, a Budapesten élő szülők válasza megegyezik a kárpátaljai szülőkével.

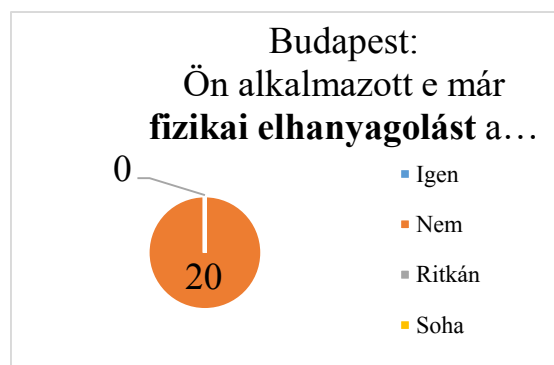
Ön alkalmazott e már **fizikai elhanyagolást** a gyermek nevelésében? kérdésre adott válaszok:

Lehetséges válaszok:	Kárpátalján élő szülők a válaszok száma:	Budapesten élő szülők a válaszok száma:
Igen	0	0
Nem	19	20
Ritkán	1	0
Soha	0	0
Csak akkor, ha megérdemli	0	0
Egyéb:	0	0

18. sz. táblázat: Ön alkalmazott e már **fizikai elhanyagolást** a gyermek nevelésében?

19. sz. ábra: Kárpátalja: „Ön használja-e a fizikai elhanyagolást a gyermek nevelésében” kérdésre adott válaszok

20. sz. ábra: Budapest: „Ön használja-e a fizikai elhanyagolást a gyermek nevelésében” kérdésre adott válaszok

Ön használja-e a fizikai elhanyagolást a gyermek nevelésében kérdésre adott válaszok tekintetében a Budapesten élő szülők mind a 20-an kijelentették, hogy ők nem alkalmazzák

a fizikai elhanyagolást a gyermekük nevelésében. Kárpátalján élő szülők válasza is hasonló 19 szülők nem alkalmaz fizikai elhanyagolást a nevelésben, 1 szülő pedig ritkán alkalmaz.

Ön szerint mi tartozik az érzelmi elhanyagolás kategóriájába? kérdésre adott válaszok:

Lehetséges válaszok	Kárpátalján élő szülők a válaszok száma:	Budapesten élő szülők a válaszok száma:
A gyermektől való szeretetmegvonás	20	20
Közömbös, ignoráló viselkedés a gyermekkel szemben	14	19
Gyakran hagyják egyedül és nem törődnek érzéseivel	16	20
Hiányzik a szülő részéről a biztatás, a megerősítés	16	20
Mindegyik	0	0
Egyik sem	2	0
Egyéb: A közömbös viselkedés, csak adott szituációra való reakcióként elfogadott, nem hosszú ideig	0	1

19. sz. táblázat: Ön szerint mi tartozik az érzelmi elhanyagolás kategóriájába?

Az érzelmi elhanyagolás kategóriájába a közömbös , ignoráló viselkedés Kárpátalján 14 szülő szerint tartozik ebbe a kategóriába, míg a budapesti szülők közül 19-en mondták ezt. A gyakori egyedül hagyás, Kárpátalján csak 16 szülő gondolja érzelmi elhanyagolásnak , míg Budapesten mind a 20-an. A biztatás és a megerősítés hiánya Kárpátalján csak 16 szülő részéről tartozik a kategóriába , míg Budapesten mind a 20 megkérdezett erre voksolt. Kárpátaljánról érkezett válaszok értelmezésében 2 szülő választ tekintve pedig egyik felsorolt állítás sem tartozik véleményük szerint ebbe a kategóriába.

„A büntetés módszere közül melyiket tartja elfogadhatónak?” kérdésre adott válaszok:

Lehetséges válaszok	Kárpátalján élő szülők a válaszok száma:	Budapesten élő szülők a válaszok száma:
Egyáltalán nincs szükségem büntetés alkalmazására	5	9
Szóbeli leszidás	14	8
Kiabálás	3	3
Sarokba állítás	9	2
Térdpeltetés	3	1
Bezárás	2	0
A gyermek megrázása	0	0
Egy pofon	7	0
Vesszőzés	5	0
"Nadrágszj terápia"	0	0

Egyéb... Szóbeli leszidás. de érzelmi bántalmazás mellőzésével, kizárólag asszertíven, következetesen.	0	1
Következményekre való hivatkozás. A kiabálás sem elfogadható	0	1
Egyik sem elfogadható, a gyermeknek rendes hangnemben és következetesen felhívni a figyelmét arra, ha valami rosszat tesz.	0 0	1
Kézre csapás	0	3
Fenekre csapás	1	2
Szóbeli leszidás, mindenféle bántalmazás nélkül	0	1

20. sz. táblázat: „A büntetés módszere közül melyiket tartja elfogadhatónak?”

„A büntetés módszere közül melyiket tartja elfogadhatónak?” - kérdésre adott válaszok tekintetében A Kárpátalján élő szülők közül csak 5-en mondták, hogy nincsen szükségük a gyermekük büntetésére a nevelésben, míg Budapesten 9-en. A Kárpátaljai szülők közül 14-en a szóbeli leszidást elfogadhatónak tartják. a gyermeknevelésben. A Budapesten élő szülők közül csak 8-an tehát nagyságrendileg fele annyian mondták ezt. Kárpátalján a gyermek sarokba állítása teljesen bocsánatos bűnnek számít 9 ember így nyilatkozott, míg Budapesten csak 2 szülő mondta ezt. Egy pofon adása a gyermeknek Kárpátalján 7 szülő elmondása szerint elfogadható büntetési módszer, míg Budapesten egy szülő számára sem elfogadható büntetési módszerként.

Összehasonlító táblázat

a szülői nevelési stílusok, a gyermeknevelésben alkalmazott nevelési módozatok/
szülői viselkedési módok a gyermekkel szemben

A Kárpátalján élő szülők vonatkozásában

A szülő kódja	Szülői nevelési stílus	Fizikai korlátozást alkalmaz	Érzelmi elhanyagolást alkalmaz	Fizikai elhanyagolást alkalmaz	Milyen büntetési formát alkalmaz
O.G	Tekintélyelvű	Igen	Igen	Ritkán	Egy pofon, vesszőzés, szóbeli leszidás, térdepeltetés
B.A	Együttműködő	Nem	Ritkán	Nem	Szóbeli leszidás, kiabálás, sarokba állítás
S.É	Tekintélyelvű	Igen	Igen	Nem	Egy pofon, bezárás, vesszőzés
M.V	Együttműködő	Nem	Ritkán	Nem	Szóbeli leszidás
P.Cs	Tekintélyelvű	Igen	Igen	Nem	Egy pofon, kiabálás, térdepeltetés
L.Sz	Elfogadó	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására

N.K	Elfogadó/Szimbiotikus	Ritkán	Ritkán	Nem	Szóbeli leszidás, sarokba állítás, vesszőzés
O.K	Elfogadó	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
L.M	Szimbiotikus	Csak akkor, ha megérdemli	Ritkán	Nem	Sarokba állítás, szóbeli leszidás, fenékre csapás
P.Sz	Elfogadó	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
Sz. A	Szimbiotikus	Ritkán	Ritkán	Nem	Szóbeli leszidás
D.A	Elfogadó/Együttműködő	Igen	Ritkán	Nem	Szóbeli leszidás, sarokba állítás, egy pofon
J.A	Tekintélyelvű	Igen	Igen	Nem	Szóbeli leszidás, vesszőzés, egy pofon, térdepeltetés
N.N	Elfogadó/Együttműködő	Csak akkor, ha megérdemli	Ritkán	Nem	Szóbeli leszidás, kiabálás. sarokba állítás, vesszőzés
N.A	Elfogadó/Együttműködő	Ritkán	Ritkán	Nem	Szóbeli leszidás kiabálás, bezárás, egy pofon
S.E	Szimbiotikus	Csak akkor, ha megérdemli	Ritkán	Nem	Szóbeli leszidás, sarokba állítás
D.V	Elfogadó	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
P.V	Elfogadó	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
SZ.K	Együttműködő	Nem	Ritkán	Nem	Szóbeli leszidás, bezárás
N.L	Tekintélyelvű	Igen	Igen	Nem	Egy pofon, szóbeli leszidás, sarokba állítás, térdepeltetés

21. sz. táblázat: A szülői nevelési stílusok, a gyermeknevelésben alkalmazott nevelési módok/szülői viselkedési módok a gyermekkel szemben a Kárpátalján élő szülők vonatkozásában

A teszt és a kérdőív elemzését követően, azt összehasonlító táblázatban foglaltam össze az eredményeket, amelyben a következőkre jutottam:

A kárpátaljai szülők közül kizárólag csak 5 szülőnek (L.SZ, O.K P.SZ, D.V, P.V) van összhangban a követett nevelési stílusa a gyermeknevelésben alkalmazott büntetési formákkal, tehát egyértelműen látható, hogy elítélik a gyermek mindennemű bántalmazási formáját a nevelésben, ami pozitívum.

A táblázatban látható az is, hogy 5 szülő (O.G, S.É, P.CS, J.A, N.L) tekintélyelvű nevelési stílust képvisel ezeknél a szülőknél is összhangban van a követett nevelési stílusuk és a gyermeknevelésben alkalmazott büntetési formákkal, csak negatívan. A tekintélyelvű nevelési stílust képviselő szülők közül mindegyikük alkalmaz fizikai korlátozást és érzelmi elhanyagolást a gyermeknevelésben. Büntetés módszerei közül pedig szóbeli leszidást, sarokba állítást, térdepeltetést, egy pofont, vesszőzést, kiabálást, bezárást alkalmaznak büntetési formaként.

A többi 10 szülőnél pedig sem negatívan, sem pozitívan nem összeegyeztethető a követett nevelési stílusuk és a gyermeknevelésben alkalmazott büntetési formákkal. A következő szülőknél találtam ellemondást:

- B.A együttműködő nevelési stílust követ, mégis ritkán érzelmi elhanyagolást gyermeknevelésében. A büntetés módszerei közül pedig elfogadható számára a szóbeli leszidás, a kiabálás, és a sarokba állítás.
- M.V együttműködő nevelési stílust követ, mégis ritkán érzelmi elhanyagolást gyermeknevelésében. A büntetés módszerei közül pedig elfogadható számára a szóbeli leszidás.
- N.K elfogadó és szimbiotikus nevelési stílust is követ egyszerre, ritkán alkalmaz fizikai korlátozást és érzelmi elhanyagolást is gyermeknevelésében. A büntetés módszerei közül pedig elfogadható számára a szóbeli leszidás, sarokba állítás, vesszőzés, mint büntetési forma.
- L.M szimbiotikus nevelési stílust követ. Alkalmaz fizikai korlátozást, ha a gyermek megérdemli és ritkán érzelmi elhanyagolást is. A büntetés módszerei közül pedig elfogadható számára a sarokba állítás, szóbeli leszidás, fenékre csapás.
- SZ.A szimbiotikus nevelési stílust követ ritkán alkalmaz fizikai korlátozást és érzelmi elhanyagolást a gyermeknevelésében. Büntetés módszerei közül pedig elfogadható számára a kiabálás, és a szóbeli leszidás.
- D.A elfogadó és együttműködő nevelési stílust is képvisel. Fizikai korlátozást és ritkán érzelmi elhanyagolást is alkalmaz gyermeknevelésében, a büntetés módszerei közül pedig elfogadható számára a szóbeli leszidás, sarokba állítás, egy pofon.

- N.N elfogadó és együttműködő nevelési stílust is képvisel. Alkalmaz fizikai korlátozást, ha a gyermek megérdemli és ritkán érzelmi elhanyagolást is. A büntetés módszerei közül pedig elfogadható számára szóbeli leszidás, kiabálás. sarokba állítás, vesszőzés.
- N.A elfogadó és együttműködő nevelési stílust is képvisel, mégis ritkán alkalmaz fizikai korlátozást és érzelmi elhanyagolást gyermeknevelésében. A büntetés módszerei közül pedig elfogadható számára a szóbeli leszidás kiabálás, bezárás, egy pofon.
- S.E szimbiotikus nevelési stílust képvisel alkalmaz fizikai korlátozást, ha a gyermek megérdemli és érzelmi elhanyagolást is, Büntetési módszere a szóbeli leszidás, sarokba állítás.
- SZ.K együttműködő nevelési stílust képvisel , ritkán alkalmaz érzelmi elhanyagolást és büntetés módszerei közül elfogadható számára a szóbeli leszidás és a bezárás.

Összehasonlító táblázat

a szülői nevelési stílusok, a gyermeknevelésben alkalmazott nevelési módozatok/
szülői viselkedési módok a gyermekkel szemben

A Magyarországon élő szülők vonatkozásában

A szülő kódja	Szülői nevelési stílus	Fizikai korlátozást alkalmaz	Érzelmi elhanyagolást alkalmaz	Fizikai elhanyagolást alkalmaz	Milyen büntetési formát alkalmaz
Ny.O	Elfogadó/Együttműködő/Szimbiotikus	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
K.B	Szimbiotikus	Ritkán	Nem	Nem	Szóbeli leszidás, kézre csapás
M.M	Elfogadó/Együttműködő	Nem	Nem	Nem	Nem alkalmazok büntetésformát, a gyermeknek következetesen kell felhívni a figyelmét ha valami rosszat tesz
T.Á	Szimbiotikus	Ritkán	Nem	Nem	Szóbeli leszidás, sarokba állítás, fenékre csapás
B.É	Elfogadó	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
F.É	Szimbiotikus	Ritkán	Nem	Nem	Szóbeli leszidás, fenékre csapás
T.Cs	Szimbiotikus	Csak akkor, ha megérdemli	Nem	Nem	Szóbeli leszidás, sarokba állítás, kézre csapás

S.Á	Elfogadó/Együttműködő/Szimbiotikus	Nem	Nem	Nem	Szóbeli leszidás, de érzelmi bántalmazás mellőzésével, kizárólag asszertíven, következetesen.
N.F	Elfogadó/Együttműködő	Nem	Nem	Nem	Szóbeli leszidás, mindenféle bántalmazás nélkül
A.Zs	Elfogadó	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
B.B	Elfogadó	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
O.K	Szimbiotikus	Ritkán	Nem	Nem	Szóbeli leszidás, kiabálás, térdepeltetés
K.P	Elfogadó/Szimbiotikus	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
K.CS	Elfogadó/Szimbiotikus	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
V.A	Együttműködő	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
P.L	Együttműködő	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
N.F	Elfogadó	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
L.L	Szimbiotikus	Csak akkor, ha megérdemli	Nem	Nem	Sarokba állítás, kéz rácsapás
S.E	Együttműködő	Nem	Nem	Nem	Nincs szükségem büntetés alkalmazására
H.K	Együttműködő	Nem	Nem	Nem	Következményekre való hivatkozás. A kiabálás és leszidás sem elfogadható

22 sz. táblázat: A szülői nevelési stílusok, a gyermeknevelésben alkalmazott nevelési módok/szülői viselkedési módok a gyermekkel szemben a Magyarországon élő szülők vonatkozásában

A teszt és a kérdőív elvégzését követően, azt összehasonlító táblázatban foglaltam össze az eredményeket, amelyben a következőkre jutottam:

A magyarországi szülők közül 14 családnak összhangban van a követett nevelési stílusa a gyermeknevelésben alkalmazott büntetési formákkal, tehát egyértelműen látható, hogy elítélik a gyermek mindennemű bántalmazási formáját a nevelésben, ami pozitívum.

Ezzel ellentétben azt is láthatjuk a táblázatban, hogy 6 szülőnél ellentmondás tapasztalható a szülők nevelési stílusa és a gyermeknevelésben alkalmazott büntetési formák között, egyértelműen nem összeegyeztethető követett nevelési stílusuk és a gyermeknevelésben alkalmazott módszereik. A következő szülőknél találtam ellentmondást:

- K.B szimbiotikus a nevelési stílusa, ritkán alkalmaz gyermeknevelésében fizikai korlátozást, a büntetés formái közül a szóbeli leszidást és a kézre csapást alkalmazza büntetési formaként. büntetési formaként.
- T.A szimbiotikus a nevelési stílusa, ritkán alkalmaz gyermeknevelésében fizikai korlátozást, büntetés módszerei közül pedig a szóbeli leszidást, sarokba állítást és a fenékre csapást alkalmazza büntetési formaként.
- T.Cs szimbiotikus a nevelési stílusa, csak akkor alkalmaz fizikai korlátozást a gyermek nevelésében, ha az megérdemli, büntetés módszerei közül pedig szóbeli leszidást, sarokba állítást, kézre csapást alkalmazza büntetési formaként.
- O.K szimbiotikus a nevelési stílusa, ritkán alkalmaz gyermeknevelésében fizikai korlátozást, büntetés módszerei közül pedig a szóbeli leszidást, kiabálást és a térddepeltetés alkalmazza büntetési formaként.
- F.É szimbiotikus a nevelési stílusa, ritkán alkalmaz gyermeknevelésében fizikai korlátozást, büntetés módszerei közül pedig a szóbeli leszidást és a fenékre csapást alkalmazza büntetési formaként.
- L.L szimbiotikus a nevelési stílusa, csak akkor alkalmaz fizikai korlátozást a gyermek nevelésében, ha az megérdemli, büntetés módszerei közül pedig sarokba állítás, kéz rácsapást alkalmazza büntetési formaként.

3.3. A vizsgálatból levont következtetések és a hipotézisek bizonyítása

Összeségében vizsgálat szempontjából elmondható, hogy van összefüggés a gyermekbántalmazás és a szülők nevelési attitűd között. Láthatunk pozitív illetve negatív illetve a nevelés és a gyermekbántalmazás szempontjából összeegyeztethetetlen eseteket is. Az elfogadó nevelési stílust képviselő szülők egyértelműen elítélik a gyermekbántalmazást a nevelésben. A tekintélyelvű nevelést képviselők pedig szöges ellentétei, elfogadónak ők számukra elfogadó a bántalmazás enyhébb formája a gyermeknevelésben.

A magyarországi szülők tekintetében 14 szülőnél láthatunk összefüggést a szülői nevelési stílusa és gyermeknevelésben alkalmazott büntetési módszere között, 6 szülőnek pedig nem összeegyeztethető a követett nevelési stílusa a gyermeknevelésben alkalmazott büntetési módszereivel.

A kárpátaljai szülők tekintetében egy kicsit más a helyzet, pozitív irányban mindössze 5 szülőnek van összhangban a nevelési stílusa és gyermeknevelésben alkalmazott módszereivel. Negatív irányban 5 szülőnek van összhangban a nevelési stílusa a gyermeknevelésben alkalmazott büntetési formáival. 10 szülőnek pedig összeegyeztethetetlen a követett nevelési stílusa a gyermeknevelésben alkalmazott büntetési formákkal és módszerekkel.

A kutatásom elején felállított hipotéziseim a következő képpen kerültek bizonyításra:

H1: Határozott különbség van a kulturális környezet és a családi nevelési stílusok alakulásában. Ez az állítás bebizonyosodott, hiszen a különböző kulturális és társadalmi háttérű szülők eltérő módon viszonyulhatnak a gyermekbántalmazáshoz és a neveléshez. A Magyarországon élő szülők nevelési stílusa részben eltér a Kárpátalján élő szülökétől. Magyarországon mind a 20 megkérdezett szülő pozitív tartományú nevelési stílusba sorolható és kevésbé vagy egyáltalán nem elfogadott számukra a gyermeknevelésben alkalmazott büntetés. Ezzel ellentétben viszont Kárpátalján élő 20 megkérdezett szülő közül 5 szülő a negatív nevelési stílus tartományába sorolható és csak 15 a pozitívba illetve ennek ellenére is a jobban elfogadott számukra a nevelésben alkalmazott büntetések enyhébb formája. Magyarországon élő szülők körében inkább az elfogadó, együttműködő és a szimbiotikus nevelési stílus dominál. Kárpátalján élő szülők körében pedig inkább az elfogadó-együttműködő és a tekintélyelvű.

H2: A fizikai, az érzelmi bántalmazást és elhanyagolást a nevelési stílustól függetlenül minden szülő elítéli. Ez az állításom, nem nyert bizonyítást, hiszen csak az elfogadó nevelési stílust képviselők ítélik el a gyermekbántalmazás mindennemű formáját a gyermeknevelésben, ezzel szemben a tekintélyelvű nevelési stílust képviselő szülők számára a gyermekbántalmazás enyhébb formája elfogadott gyermeknevelési módszer.

H3: A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők pozitív szülői nevelési attitűdöt képviselnek. Ez az állításom bizonyítást nyert, hiszen a Magyarországon élő szülők közül többen magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, mint a kárpátaljaiak, és mind a 20 megkérdezett szülő a pozitív kategóriába besorolható nevelési stílust képviseli.

H4: Azoknál a szülőknél, akik a negatív tartományú nevelési stílust képviselik elfogadott a gyermekbántalmazás enyhébb formája. Ez az állításom bizonyítást nyer, hiszen az

összehasonlító táblázatból jól látható, (21. táblázat), hogy mind az 5 kárpátaljai szülő, aki tekintélyelvű nevelési stílust képviseli, elfogadott számukra a gyermekbántalmazás enyhébb formája a gyermeknevelésben.

H5: Az elfogadó nevelési stílust képviselő szülők, elítélik a bántalmazás mindennemű formáját a gyermeknevelésben. Ez az állítás bebizonyosodott, hisz az összehasonlító táblázatból jól látható (21. táblázat), hogy Kárpátalján az az 5 szülő, aki elfogadó nevelési stílust képviseli nem alkalmaz sem fizikai korlátozást, sem érzelmi és fizikai elhanyagolást a gyermeknevelésében, ugyan ezt láthatjuk a Budapesten élő szülőknél (22. táblázat) ott is a 4 szülő, aki elfogadó nevelési stílust képvisel elítéli a bántalmazás mindennemű formáját a gyermeknevelésben.

Összegzés

Az szakdolgozatom témája a „*A gyermekbántalmazás és a szülői nevelési attitűd összefüggéseinek vizsgálata*”.

A szakdolgozatom megírása közben a szakirodalomban elmélyülve új ismereteket szereztem arról, milyen súlyos következményekkel járhat a gyermek életében, ha valamilyen fizikai vagy lelki sérelem éri családjában. A család egy nagyon fontos intézmény életünk során. Családba születünk és családból távozunk el ez az élet körforgása. A család szó hallatán rögtön valami bensőséges, jó érzés fog el bennünket, még akkor is, ha nem a legmegfelelőbb családban nevelkedtünk fel. A család, optimális körülmények között lelkileg egészséges, önbizalommal teli felnövekvő generációt tud felnevelni. A szóbeli bántás az állandó lekicsinylés szorongásokkal teli jellemet nevel. A durva agresszió és a szexuális bántalmazás hatása egy fejlődőszemélyiségre ennél sokkal borzasztóbb. Sok szülő bele sem gondol, hogy egy általa jónak tartott nevelési, fegyelmezési metodikával, amely nem a kölcsönös tiszteletben tartás elvére épül, milyen sokat árthat gyermekének, milyen hosszú időre vagy akár egy teljes éltre gátolhatja gyermeke egészséges testi-lelki fejlődését.

Fontosnak tartottam ezáltal, hogy megvizsgáljam, hogy a szülői nevelési attitűd milyen összefüggésben van a gyermekbántalmazással.

A szakdolgozatomat három fejezetre osztottam és megírásához összesen 29 hivatkozott szakirodalmat használtam fel.

Az első fejezetben a gyermekbántalmazás fogalmáról, típusairól felismeréséről és megelőzéséről írok. A második fejezetben azokat a szülői nevelési modelleket és stílusokat mutatom be, amelyek az évek során kialakultak. A harmadik fejezetben pedig egy kutatást végzek „*A gyermekbántalmazás és a szülői nevelési attitűd összefüggéseinek vizsgálata a kárpátaljai és magyarországi kisgyermekes szülők körében*”.

A hipotézisek bizonyítása érdekében két vizsgálatot végeztem el a kisgyermekes szülők körében. Az első vizsgálat egy 61 kérdésből álló teszt volt Varga Anna és Sztolin Volodimir „*Szülői nevelési stílusokat vizsgáló teszt*”-tel állapítottam meg a kárpátaljai és a magyarországi szülők nevelési stílusait. A második vizsgálat pedig egy önállóan összeállított kérdőíves kutatás volt „*A gyermekbántalmazás értelmezése a nevelés összefüggéseiben*” címmel. A kérdőív első kérdései arra irányultak, hogy a vizsgálatban résztvevő szülők milyen életkorúak, milyen szintű iskolai végzettséggel rendelkeznek, milyen a családi állapotuk, illetve hány kiskorú gyermeket nevelnek. A kérdőív további kérdései a gyermekneveléssel, és a bántalmazással kapcsolatos nézetek feltárára irányultak nyitott és zárt kérdéseken

keresztül feltárni, milyen a viszonyulásuk a gyermekbántalmazás kategóriáival szemben, illetve mely bántalmazási formák elfogadottak a szülő számára a gyermeknevelésben.

Dolgozatomban a megfogalmazott 5 hipotézisek közül 4 bizonyítást nyert 1 pedig nem.

H1: Határozott különbözőség van a kulturális környezet és a családi nevelési stílusok alakulásában, ez az állítás bebizonyosodott, hiszen a két országban, kis mértékben eltérőek a nevelési attitűdök alakulása és ezt a kulturális környezet is befolyásolhatja.

H2: A fizikai, az érzelmi bántalmazást és elhanyagolást a nevelési stílustól függetlenül minden szülő elítéli, ez az állítás nem nyert bizonyítást, hiszen a tekintélyelvű nevelést képviselő szülők számára elfogadott a bántalmazás enyhébb formája a gyermeknevelésben.

H3: A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők pozitív szülői nevelési attitűdöt képviselnek, ez az állítás is bizonyítást nyert, hiszen a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők pozitív nevelési attitűdöt képviselnek.

H4: Azoknál a szülőknél, akik a negatív tartományú nevelési stílust képviselik elfogadott a gyermekbántalmazás enyhébb formája, ez az állítás is bebizonyosodott hisz mind az 5 szülő, aki a tekintélyelvű nevelést képviseli, elfogadott számukra a bántalmazás enyhébb formája a gyermeknevelésben.

H5: Az elfogadó nevelési stílust képviselő szülők, elítélik a bántalmazás mindennemű formáját a gyermeknevelésben, ez az állítás is bebizonyosodott, hiszen mindkét országban az elfogadó nevelési stílust képviselő szülők elítélik a bántalmazás mindennemű formáját a gyermeknevelésben.

A kutatás eredményei alátámasztották, hogy a nevelési stílusnak van összefüggése a gyermekbántalmazással kapcsolatos attitűdökkel. Az elfogadó nevelési stílust képviselő szülők általában elítélik a gyermekbántalmazást minden formájában, míg a tekintélyelvű nevelési stílust képviselő szülőknél néha elfogadott lehet az enyhébb formájú bántalmazás.

Emellett megfigyeltem, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők általában pozitívabb nevelési attitűddel rendelkeznek, ami arra utal, hogy az oktatás és az információkhoz való hozzáférés segíthet az egészségesebb nevelési gyakorlatok kialakításában.

Fontos megjegyezni, hogy a kulturális és társadalmi kontextusnak is jelentős hatása van a nevelési gyakorlatok és attitűdök alakulásában. A különböző kulturális és társadalmi háttérű szülők eltérő módon viszonyulhatnak a gyermekbántalmazáshoz és a neveléshez, ami hangsúlyozza a kulturális érzékenység fontosságát a gyermekvédelem területén.

Резюме

Тема моєї дипломної роботи: **”Вивчення зв’язку жорстокого поводження із дітьми у контексті сімейного виховання”**. Тема жорстокого поводження з дітьми є дуже актуальною, тому що кожен день ми можемо почути та стикатися з тими чи іншими формами жорстокого поводження з дітьми в нашому середовищі, тому дуже важливо знати наслідки та шкоду, що виникають від агресії щодо дітей. Минулого року я розглядала цю тему, але тепер я хотіла розглянути її з точки зору батьківського ставлення. тому я ставлю за мету своєї дипломної роботи дослідити, чи існує зв'язок між жорстоким поводженням з дітьми та стилями виховання.

Я розділила свою дипломну роботу на три частини та використала загалом 29 посилань на літературу для її написання.

У першому розділі розглядається визначення жорстокого поводження з дітьми, форми жорстокого поводження з дітьми, типи та наслідки фізичного, емоційного та сексуального насильства, а також фізичного та емоційного нехтування. У першому розділі ви також можете прочитати про місця жорстокого поводження з дітьми поза сім'єю, ознаки та підозри на жорстоке поводження з дитиною та різні методи, які можуть бути використані для запобігання цьому.

У другому розділі представлені моделі та стилі виховання, які розвивалися протягом багатьох років. Особлива увага приділяється теоріям відомих психологів, таких як Діана Баумрінд, Бекет і Шефер, Курт Левін, Єнью Раншбург, Анна Варга та Володимир Штолін.

У третьому розділі дипломної роботи я проводжу дослідження: «Дослідження зв'язку між жорстоким поводженням з дітьми та ставленням до батьківства серед батьків з маленькими дітьми на Закарпатті та в Угорщині». Під час дослідження я шукаю відповідь на питання чи існує зв'язок між виховними стилями сімей і впливом культурного середовища; чи пов'язане тлумачення категорій жорстокого поводження з дітьми з освітнім рівнем батьків; представники якого стилю виховання вважають прийнятним використання більш м'яких форм жорстокого поводження у вихованні дітей, а представники якого стилю виховання засуджують усі форми жорстокого поводження у вихованні дітей, з чого вдалося висунути 5 гіпотез.

Результати дослідження підтвердили, що стиль виховання має зв'язок із ставленням до жорстокого поводження з дітьми. Батьки, які представляють м'який стиль виховання, зазвичай засуджують жорстоке поводження з дітьми в усіх його

формах, тоді як батьки, які представляють авторитарний стиль виховання, іноді можуть погоджуватися на більш м'які форми насильства.

Крім того, я помітила, що батьки з вищою освітою, як правило, мають більш позитивне батьківське ставлення, що свідчить про те, що освіта та доступ до інформації можуть допомогти створити більш здорову батьківське ставлення.

Важливо зазначити, що культурний і соціальний контекст також має значний вплив на розвиток освітніх практик і установок. Батьки з різного культурного та соціального середовища можуть по-різному підходити до жорстокого поводження з дітьми та освіти, що підкреслює важливість культурної чутливості у сфері захисту дітей.

Felhasznált irodalom

- Babity Mária (2005a): A gyermekbántalmazás felismerése, megelőzése, kezelése. Oktatási segédanyag a „Gyermekbántalmazás, megelőzés, kezelés” c. fakultációhoz. Eötvös József Főiskola, Baja.
- Bácskai Erika – Gerevich József (2006): Súlyos alkoholfogyasztással összefüggő, családon belüli erőszak, *Lege Artis Medicinae*, 75-83. o
- Cole, M. – Cole, S. R. (2003) : *Fejlődéslélektan*. Budapest, Osiris Kiadó.
- Conte, J. R. (1997): *A gyerekekkel szembeni szexuális erőszak*. In: Lakner Zoltán, Tordainé Vida Katalin, Tordai Vilmos (Szerk., 1997): *Gyermekbántalmazás I-II*. Esztergom Kalendart Kiadó.
- Csomortáni Domokos Zoltán (2014): *Túl jó/elég rossz szülők. A pszichológiai túlvédés okai*, Forward Susan (2000) *Mérgező szülők* . Budapest Háttér Kiadó.
- Herczog Mária (2007) : *Gyermekbántalmazás*. Budapest Complex Kiadó Kft.
- Herczog Mária (2009): *Intézményi erőszak és rendszerabúzus*. In: Borbíró Andrea –Kerecsi Klára (szerk.) *A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve*. I. kötet. Budapest. http://bunmegelozes.easyhosting.hu/dok/tamop_tk_1_alt+gyfk.pdf (Letöltve: 2023.01.20.)
- Herczog Mária, Kovács Zsuzsanna (2004): *A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, kezelése és felismerése*. Budapest, MAVÉ kiadásában.
- Herman Judith (2003): *Trauma és gyógyulás. Az erőszak és hatása a családon belüli bántalmazástól a politikai terrorig*. Budapest, Háttér Kiadó. http://gyip.szote.uszeged.hu/hefop/szakorv_kep/50.pdf [letöltve: 2011.01.17.]
- Horváth György (2004): *Pedagógiai pszichológia*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó. *jellemzői, következményei és kezelési lehetőségei*. Budapest
- Kerecsi Klára (1995) *A védtelen gyermek* (Erőszak és kizsákmányolás a családban). Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Kuritárné-Szabó Ildikó és Tiszlár-Szabó Eszter (2015): *Úgy szerettem volna, ha nem bántottak volna - A családon belüli gyermekkori traumatizáció: elmélet és terápia*. Budapest, Oriold és Társai Kiadó.
- L Stipkovits Erika (2015): *Szeretettel sebezve*. Budapest, HVG Kiadó Zrt.

- Mérei Ferenc, V.Binét Ágnes (2016): *Gyermeklélektan*. Budapest Libri Kiadó
- Nagy G: A szülői nevelési stílusok hatása a gyermekek viselkedésére.
<https://docplayer.hu/110662-Szuloi-nevelesi-stilusok-hatasat-a-gyermekek-viselkedesere.html> Letöltés dátuma: 2024.04.10
- Olweus, Dan (1999): *Az iskolai zaklatás*. Educatio, VIII. évf. IV. sz. 717-739.
- Ranschburg Jenő (1998): *Szeretet, erkölcs, autonómia*. Budapest Okker Kiadó
- Ranschburg Jenő (2006): *A meghitt erőszak*. Budapest Saxum Kiadó Bt.
- Rembsberg Bonnie – Saunders Antoinette: (2000) *Gyermekeink és a stressz*. Budapest, Pont Kiadó.
- Révész György (1998): *Az iskolai bántalmazás*. In: Iskolai mentálhigiéné. Pécs, Pannónia Könyvek.
- Révész György (2004): *Szülői bánásmód – gyermekbántalmazás*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó.
- Vajda Zsuzsanna. - Kósa Éva. (2005): *Neveléslélektan*. Budapest, Osiris Kiadó.
- Varga A.J. (Варга А.Я.) (1986): Роль родительского отношения в стабилизации детской невротической реакции, Вести. МГУ. – Сер. 14. Психология.– 1986. – № 4. – С. 32 <https://glb-veselka.dytsadok.org.ua/testopituvalnik-batkivske-stavlennya-17-24-56-01-07-2021/> Letöltve: 2024.02.27
- Vekerdy Tamás (1996): *Abba lehet-e hagyni a verést?* In: Vekerdy: Kicsikről nagyoknak 2. Budapest, Park Kiadó.
- Velkey László (1994): *A „megvert”, „megkínzott”, „megrázott”, „bántalmazott” gyermek szindróma*, Gyermekgyógyászat, 4: 267.
- Vereby Beáta (2000): *Szexuális bántalmazás*. Kézirat, Pécs.
- Zolnai Erika (2001) *Felnőttek, mert felnőttek. Értelmi sérült felnőttek szexuálpedagógiai támogatása*. Budapest, KézenFogva Alapítvány, 254 oldal.

Mellékletek

Ábrák és táblázatok jegyzéke

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Kárpátalján élő szülők nevelési stílusa eredményeinek összesítő táblázata	38
2. táblázat: Magyarországon élő szülők nevelési stílusa eredményeinek összesítő táblázata.....	39
3. táblázat: A két országban végzett szülői nevelési attitűd vizsgálat eredményének összehasonlítása.....	40
4. táblázat: A válaszadók nemek szerinti megoszlása	41
5. táblázat: A válaszadók életkor szerinti megoszlása.....	41
6. táblázat: A válaszadók iskolai végzettség szerinti megoszlása	42
7. táblázat: A válaszadók családi állapot szerinti megoszlása.....	43
8. táblázat: Gyerekek száma a családban.....	43
9. táblázat: A gyerek/gyermekek korosztály szerinti megoszlása	44
10. táblázat: Mit tartanak a legfontosabbnak a gyermeknevelésben (3 szóban)	45
11. táblázat: Mi a véleménye a gyermek büntetéséről a nevelésben?”	45
12. táblázat: „Mi a véleménye gyermek fegyelmezéséről?” ..	46
13. táblázat: Az Ön véleménye szerint mi tartozik a fizikai bántalmazás kategóriájába?”	47
14. táblázat: „Ön fizikai korlátozást alkalmaz e saját gyermekénél?”	47
15. táblázat: „Az Ön véleménye szerint mi tartozik az érzelmi bántalmazás kategóriájába?”	48
16. táblázat: Ön használja-e az érzelmi elhanyagolást a gyermek nevelésében”	49
17. táblázat: Ön szerint mi tartozik az fizikai elhanyagolás kategóriájába?.....	50
18. táblázat: Ön alkalmazott e már fizikai elhanyagolást a gyermek nevelésében?	50
19. táblázat: Ön szerint mi tartozik az érzelmi elhanyagolás kategóriájába?..	51
20. táblázat: „A büntetés módszere közül melyiket tartja elfogadhatónak?”	52
21. táblázat: A szülői nevelési stílusok, a gyermeknevelésben alkalmazott nevelési módozatok/szülőiviselkedési módok a gyermekkel szemben a Kárpátalján élő szülők vonatkozásában.....	52
22. táblázat: A szülői nevelési stílusok, a gyermeknevelésben alkalmazott nevelési módozatok/szülőiviselkedési módok a gyermekkel szemben a Magyarországon élő szülők vonatkozásában	55

Ábrák jegyzéke

1. ábra: Kárpátalján élő szülők nem szerinti megoszlása	41
2. ábra: Budapesten élő szülők nem szerinti megoszlása	41
3. ábra: Kárpátalján élő szülők életkor szerinti megoszlása	42
4. ábra: Budapesten élő szülők életkor szerinti megoszlása	42
5. ábra: Kárpátalján élő szülők iskolai végzettség szerinti megoszlása	42
6. ábra: Budapestem élő szülők iskolai végzettség szerinti megoszlása	42
7. ábra: Kárpátalján élő szülők családiállapot szerinti megoszlása	43
8. ábra: Budapesten élő szülők családiállapot szerinti megoszlása	43
9. ábra: Kárpátalján élő szülők gyerekeinek száma a családban	44
10. ábra: Budapesten élő szülők gyerekeinek száma a családban	44
11. ábra: Kárpátalja: Gyerekek korosztály szerinti megoszlása a családban	44
12. ábra: Budapest: Gyerekek korosztály szerinti megoszlása a családban	44
13. ábra: Kárpátalja: „Mi a véleménye a gyermek büntetéséről a nevelésben”	46
14. ábra: Budapest: „Mi a véleménye a gyermek büntetéséről a nevelésben	46
15. ábra: Kárpátalja: „Ön fizikai korlátozást alkalmaz e saját gyermekénél?”	48
16. ábra: Budapest: „Ön fizikai korlátozást alkalmaz e saját gyermekénél?”	48
17. ábra: Kárpátalja: „Ön használja-e az érzelmi elhanyagolást a gyermek nevelésében”	49
18. ábra: Budapest „Ön használja-e az érzelmi elhanyagolást a gyermek nevelésében” ...	49
19. ábra: Kárpátalja: „Ön használja-e a fizikai elhanyagolást a gyermeknevelésben”	50
20. ábra: Budapest: „Ön használja-e a fizikai elhanyagolást a gyermeknevelésben”	50

Teszt

A szülői nevelési stílus meghatározása

(Varga Anna Jákovleva és Sztolin Volodimir Viktorovics adaptációjában)

Kitöltési útmutató: Kérem, olvassa el az állításokat. Ha az adott állítás Önre vonatkozik az „Igen” oszlopban tegyen egy X-et, ha az állítás Önre nem vonatkozik, vagy nem ért vele egyet, a „Nem” oszlopban tegye meg a jelölését.

	Állítások	Igen	Nem
1	Mindig együtt érzek a gyermekemmel.		
2	Kötelességem, hogy gyermek gondolatait ismerjem.		
3	Tisztelem a gyermekemet.		
4	Úgy tűnik számomra, hogy gyermekem viselkedése eltér a normáktól.		
5	Úgy vélem, hogy a gyermekemet a lehető legtovább távol kell tartanom az élet gondjaitól, hogy ne sérüljön		
6	Erősen kötődöm a gyermekemhez		
7	A jó szülő óvja a gyermekét az élet nehézségektől		
8	Gyermekem gyakran kellemetlen érzést vált ki belőlem.		
9	Igyekszem mindenben segíteni gyermekemnek.		
10	Úgy gondolom, hogy bizonyos esetekben a gyermekre tette gúnyos megjegyzések a javára válnak.		
11	A gyermekem gyakran felbosszant.		
12	Az én gyermekem semmire sem fogja vinni az életben.		
13	Úgy érzem, hogy gyermekemet gyakran kigúnyolják.		
14	A gyermekem viselkedése gyakran a megvetést (lenézést) vált ki belőlem.		
15	A gyermekem, a korához képest éretlen.		
16	A gyermekem szándékosan viselkedik úgy, hogy engem felidegesítsen.		
17	Az én gyermekem úgy szívja magába a rosszat, mint a szivacs.		
18	Bármennyire igyekszem is, a gyermekemet nem lehet jó modorra nevelni.		
19	A gyermeket szigorúan kell nevelni, mert csak így lesz belőle tisztességes ember.		
20	Szeretem, ha a gyermekem barátai hozzánk jönnek.		
21	Mindig megdicsérem a gyermekemet.		
22	Az én gyermekemre minden rossz „ráragad”.		
23	Az én gyermekem nem lesz sikeres az életben.		
24	Én mindig szégyenkezem mások előtt amiatt, hogy az én gyereke nem olyan okos, mint a másoké.		
25	Én sajnálom a gyermekemet.		
26	Amikor a gyermekemet összehasonlítom a vele egykorú társaival, úgy érzem, hogy ők sokkal felelősségteljesebbek, érettebbek		
27	Én mindig szívesen töltöm a szabadidőmet a gyermekemmel.		
28	Sajnálom, hogy a gyermekem ilyen gyorsan felnő.		

29	Gyakran azt tapasztalom, hogy a saját gyermekemet ellenséggként kezellem		
30	Nagyon szeretném, hogy a gyermekem az életében elérje mindazt, ami nekem nem sikerül.		
31	A szülőknek alkalmazkodniuk kell a gyermekükhöz.		
32	Igyekszem teljesíteni gyermekem minden vágyát.		
33	A családi döntésekben mindig figyelembe kell venni a gyermek véleményét is.		
34	A gyermekem kezelhetetlenségének fő okai az önzősége, a makacssága és a lustasága.		
35	Ha konfliktusba keveredem gyermekemmel, gyakran be kell látnom, hogy a maga módján neki is igaza van.		
36	A gyerekek korán ráeszmélnék, hogy a szülők is hibázhatnak.		
37	Én minden tekintetbe odafigyelek a gyermekemre.		
38	Barátságos a viszonyunk a gyermekemmel.		
39	Fontos számomra a gyermekem hogyléte.		
40	Nem tudom kipihenni magamat, ha a gyerek is velem van.		
41	A legfontosabb, hogy a gyermekemnek nyugodt és felhőtlen gyermekként legyen		
42	Néha úgy érzem, hogy gyermekem semmi jóra sem képes.		
43	Én mindig támogatom a gyermekem érdeklődését		
44	A gyermekem bárkit ki tud hozni a sodrából.		
45	Mindig osztozom gyermekem szomorúságában és rosszkedvében		
46	Gyermekem engem gyakran idegesít.		
47	Gyermeknevelés - idegőrlő feladat.		
48	A szigorú fegyelem a gyermeknevelésben - fejleszti az erős jellemet		
49	Nem bízom meg a gyermekemben.		
50	A szigorú nevelést a gyermekek később mindig megköszönik a szülőknek.		
51	Néha azon kapom magamat, hogy utálok a gyermekemet.		
52	Az én gyermekemnek több a rossz, mint a jó tulajdonsága.		
53	Én mindig támogatom gyermekem kíváncsiságának kielégítését		
54	A gyermekem nem képes önállóan megcsinálni bármit is, de ha mégis, akkor azt biztosan rosszul csinálja meg.		
55	Az én gyermekem, ha felnőtt nem lesz alkalmas az önálló életre		
56	Olyannak szeretem a gyermekemet, amilyen.		
57	Nagyon körültekintően odafigyelek gyermekem egészségére.		
58	Elragadtatással megcsodálom a gyermekemet.		
59	A gyermeknek nem lehetnek titkai a szülők előtt.		
60	Nem vagyok elfogult a gyermekem képességei tekintetében, amit előtte sem titkolok.		
61	Szeretném, ha gyermekem olyanokkal barátkozna, akiknek a szülei szeretik a saját gyerekeiket.		

A teszt kiértékelő kulcsa

A szülői nevelési típusokhoz tartozó kérdések:

Elfogadó- elutasító: 3, 4, 8, 10, 12, 14, 15, 16, 18, 20, 23, 24, 26, 27, 29, 34, 37, 38, 40, 42, 43, 44, 45, 47, 49, 51, 52, 53, 55, 56, 60.

Együttműködő - 6, 9, 21, 25, 31, 33, 39, 35, 36.

Szimbiotikus- 1, 5, 7, 28, 32, 41, 58.

Tekintélyelvű- 2, 19, 30, 48, 50, 57, 59.

Lenéző-alulértékelő - 9, 11, 13, 17, 22, 23, 54, 61.

A teszt kiértékelése: minden "Igen" válasz 1 pontot ér, a "Nem" válaszok 0 ponttal jelölendők. A magas pontszámok a jól kifejedt szülői attitűdöt jelzik, az alacsony pontszámok - ennek ellentétjét.

Az eredmények interpretációja: a magas pontszámok az alábbi kategóriákra oszthatóak: Elfogadó-elutasító, együttműködő, szimbiotikus, tekintélyelvű, lenéző-alulértékelő.

Az elfogadó-elutasító szülőtípus esetében az alacsony pontszámok (0-tól 8 pontig) azt jelzik, hogy a szülő pozitívan viszonyul a gyermekéhez. Teljes mértékben elfogadja őt, tiszteli egyéniségét, jóváhagyja érdekeit, támogatja terveiben, és sok időt tölt vele. A magas pontszámok (24-től 30 pontig) azt mutatják, hogy a szülő negatív érzéseket táplál a gyermeke iránt: ingerlékenységet, dühöt, utálatot, bosszúságot. Az ilyen szülő nem hisz gyermekében, és alábecsüli őt. Nyilvánvaló, hogy egy ilyen személy nem lehet jó pedagógus vagy tanár.

Az együttműködő kategóriában a magas pontszám (7 és 8 pont között) azt jelzi, hogy a szülő nagy figyelmet fordít gyermekének érdeklődési körére, értékeli lehetőségeit, dicséri önállóságát és kezdeményezéseit, valamint egyenrangú társként kezeli őt. Az alacsony pontszámok (1 vagy 2 pont) arra utalnak, hogy a szülő ellenfélként tekint gyermekére. Ez a típusú felnőtt sem tekinthető jó pedagógusnak.

A szimbiotikus kategória magas pontszámai (6 vagy 7 pont) azt mutatják, hogy a szülő nem tart távolságot saját maga és gyermeke között, hanem igyekszik a lehető legközelebb lenni hozzá, kielégítve annak alapvető szükségleteit. Az alacsony pontszámok (1 vagy 2 pont) azt jelentik, hogy a szülő jelentős pszichológiai távolságot tart gyermekétől, és kevés figyelmet szentel neki. Ez a típusú felnőtt kevésbé alkalmas nevelésre vagy tanításra.

A tekintélyelvű (kontrolláló) kategória magas pontszámai (6 és 7 pont) azt mutatják, hogy a szülő túlzott tekintéllyel viselkedik gyermekével szemben, elvárja a teljes engedelmességet és szigorú fegyelmet tart fenn. Az alacsony eredmények (1 vagy 2 pont) azt jelzik, hogy a szülő gyakorlatilag nem gyakorol irányítást a szülő-gyermek kapcsolatban, ami nem előnyös a nevelés és tanítás szempontjából. A legjobb eredmény a jó pedagógiai képességek terén a 3 és 5 közötti pontszámok.

A lenéző-alulértékelő szülőtípus magas pontszáma (7 és 8 pont) arra utal, hogy a szülő szerencsétlennek tartja gyermekét, nem tartja intelligensnek, és közömbösen viselkedik vele szemben. Ez a típusú felnőtt kevésbé alkalmas nevelésre vagy tanításra.

Kérdőív

„A gyermekbántalmazás értelmezése a nevelés összefüggéseiben”

Tisztelt szülő!

Jakab Szabina Stella vagyok a II.RFKMF 4 évfolyamos, óvodapedagógia szakos hallgatója, szakdolgozatomban a gyermekbántalmazás és a szülői nevelési attitűd összefüggéseit vizsgálom. Kérem, segítse munkámat egy kitöltéssel. Hálásan köszönöm!

Útmutató a kitöltéshez: Az előző tesztre és a kérdőívre is egy monogramot vagy egy kódot szeretnék kérni, ami segít, a teszel való összekapcsolásban, ígérem az anonimitásukat megvédem és kizárólag csak az Önök által feltüntetett monogramokra vagy kódokra hivatkozom. A kérdőív nyitott és zárt kérdéseket is tartalmaz, kérem igyekezzenek mindegyik kérdésre válaszolni és kifejteni véleményüket.

1. Ön melyik nem képviselője?

- Nő
- Férfi

2. Az Ön életkora? _____

3. Legmagasabb iskolai végzettsége?

- Alapfokú, általános iskola
- Középfokú, érettségi
- Szakmunkás, szakközép.
- Felsőfokú, diploma

4. Az Ön családi állapota?

- Egyedülálló
- Párkapcsolatban élő
- Házas
- Elvált
- Özvegy

5. Ön hány gyermeket nevel? _____

6. Milyen korosztályba tartozó gyermeket/gyermeket nevel?

- Csecsemő
- Bölcsődés
- Óvodás
- Kisiskolás
- Iskolás
- Kamasz

7. A gyermeknevelésben mit tart a legfontosabbnak?

Írja le 3 szóban: _____

8. Mi a véleménye a gyermek büntetéséről a nevelésben?

- Fontos
- Nem igazán fontos
- Egyáltalán nem fontos

9. Mi a véleménye gyermek fegyelmezéséről?

- Fontos, hogy a gyermekem megismerje a szabályokat
- Fontos, hogy a gyermekem megismerje az erkölcsi elvárásokat
- Szükséges, mert csak így lehet megóvni a veszélyektől

- Nem vagyok híve a fegyelmezésnek
- A fegyelmezés gátolja a gyermekem személyiségének fejlődését

10. Az Ön véleménye szerint mi tartozik a fizikai bántalmazás kategóriájába?

- Ütés
- Rúgás
- Rángatás
- Haj megtépés
- Tárggyal dobálás
- Megégetés
- Mérgezés
- Mindegyik
- Egyik sem

11. Ön fizikai korlátozást alkalmaz e saját gyermekénél?

- Igen
- Nem
- Ritkán
- Soha
- Csak akkor ha megérdemli
- Egyéb...

12. Az Ön véleménye szerint mi tartozik az érzelmi bántalmazás kategóriájába?

- Szóbeli vagy verbális bántalmazás: (sértegetés, kritizálás, meggyanúsítás, lekicsinyítés);
- Izolációs, vagy szociális bántalmazás (eltiltás a barátoktól és más gyerekektől
- Megfélemlítés
- Szeretetmegvonás
- Mulasztásos (pl. a gyermeket a számára fenyegető helyzetben egyedül hagyja, ahol nincs módja segítségkérésre);
- Tevéleges magatartás (pl. a gyermeket megalázó helyzetbe hozza, egyéb emocionális bántalmazásnak teszi ki);
- Mindegyik
- Egyik sem

13. Ön használja-e a gyermek fegyelmezésében az érzelmi elhanyagolást?

- Igen
- Nem
- Ritkán
- Soha
- Csak akkor ha megérdemli
- Egyéb...

14. Ön szerint mi tartozik az fizikai elhanyagolás kategóriájába?

- Nem megfelelő és elegendő élelem biztosítása
- Nem megfelelő és piszkos ruházat
- Orvosi ellátás hiánya a beteg vagy a megsérült gyermeket a szülő nem viszi orvoshoz
- Higiénia hiánya
- Iskoláztatás mellőzése
- Mindegyik
- Egyéb...

15. Ön alkalmazott e már fizikai elhanyagolást a gyermek nevelésében?

- Igen
- Nem

- Nagyon ritkán
- Soha
- Egyéb...

16. Ön szerint mi tartozik az érzelmi elhanyagolás kategóriájába?

- A gyermektől való szeretetmegvonás
- Közömbös, ignoráló viselkedés a gyermekkel szemben
- Gyakran hagyják egyedül és nem törődnek érzéseivel
- Hiányzik a szülő részéről a biztatás, a megerősítés
- Mindegyik

17. Ön alkalmazott e már érzelmi elhanyagolást a gyermek nevelésében?

- Igen
- Nem
- Nagyon ritkán
- Soha
- Egyéb...

18. A büntetés módszere közül melyiket tartja elfogadhatónak? (Több válasz is megjelölhető)

- Egyáltalán nincs szükségem büntetés alkalmazására
- Szóbeli leszidás
- Kiabálás
- Sarokba állítás
- Térdepeltetés
- Bezárás
- A gyermek megrázása
- Egy pofon
- Vesszőzés
- "Nadrágszj terápia"
- Egyéb...

Звіт про перевірку схожості тексту Oxsico

Назва документа:

Jakab Szabina Stella.pdf

Ким подано:

Greba Ildikó

Дата перевірки:

2024-05-27 18:07:07

Дата звіту:

2024-05-28 09:51:03

Ким перевірено:

I + U + DB + P + DOI

Кількість сторінок:

58

Кількість слів:

16288

Схожість 13%	Збіг: 30 джерела	Вилучено: 0 джерела
Інтернет: 14 джерела	DOI: 0 джерела	База даних: 0 джерела
ПЕРЕФРАЗОВУВАННЯ 3%	Кількість: 30 джерела	ПЕРЕФРАЗОВАНО: 841 слова
Цитування 8%	Цитування: 80	Всього використано слів: 3095
Включення 1%	Кількість: 14 включення	Всього використано слів: 320
Питання 0%	Замінені символи: 0	Інший сценарій: 0 слова